

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Fél évre ..... 14 korona.
Egy negyed évre .. 7 korona.
Egy óra ..... 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 32 korona.
Fél évre ..... 16 korona.
Egy negyed évre .. 8 korona.
Egy óra ..... 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Szombat, november 11.

Visszafoglaltunk Gyergyó- ban elvesztett területeket.

— Azugától nyugatra előre-
haladtunk. —

Oroszok véres veszteségei. —

Berlin, november 10. (Hivatalos.) A
nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harcátér:

Rupprecht bajor trónörökös vezértá-
bornagy arcvonala:

A megfigyelésre kedvező viszonyok
mellett az arcvonal több pontján köl-
csönösen élénk tüzelés folyt. A Somme
területen az ellenség sikertelen rész-
lettámadásokat intézett. Hausoít la
Abboyenál, Gueudecourtnál, les Boeufs-
nél és Pressoirenél nagyobb francia
erők nyomultak előre. Saily mindkét
oldalán visszavertük őket részben közei-
haroban. A repülők napközben kifejt-
ett igen élénk tevékenységüket éjje-
len át is folytatták. Számos légi esa-
tában összesen 17 repülőgépet lőttünk
le. Legtöbbjüket a Somme mindkét
oldalán. Repülőrajaink megismételték
hatásos támadásaikat pályaudvarokra,
csapatok és löszertelek ellen külö-
nösen a Peronnes és Amiens közti
területen.

Keleti harcátér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy
hadcsoportja:

Woyna vezérőrnagy vezetése alatt
brandenburgi csapatok és a 401 gyalog-
ezred Skrobova vidéken mintegy négy
kilométernyi szélességben több orosz
védővonalat rohammal elfoglaltak és az
ellenséget a Skrobova-patakon túl ve-
tette vissza. Csekély veszteségünkkel
szemben az ellenség tetemes véres vesz-
teséget szenvedett, azonfelül 49 tisztet
és 3380 főnyi legénységet hagyott fo-
golyként kezünkön. A zsákmány 27 gép-
fegyvert és 12 aknavetőt tett ki. Az
oroszok itt ismét súlyos vereséget
szenvedtek.

Károly főherceg lovassági tábornok
arcvonala:

A Gyergyó hegységben támadásunk
kedvezően halad előre. Azt a területet,
amelyet a november 4-ike óta az itt
folyó harcokban elvesztettünk, csaknem
teljesen visszafoglaltuk. A predeáli sza-
kaszon Azugától nyugatra újabb előhala-
dást tettünk és a románoknak a szoros
mindkét oldalán intézett ellentámadásait
visszavertük. 1888 fogoly és négy gép-
fegyver maradt kezünkön. Az Olt mind-
két oldalán sikeres harcokat vívtunk,

Fogházba az árdrágítókkal.

Arad, november 10

Rossz napok virradnak a budapesti
hatósági üzemekre. Lassankint sorra
kiderül róluk, hogy ahány üzem,
annyi szemétdomb. Nem azért „mű-
ködnek“, hogy a közönséget megóv-
ják az uzorától, hanem, hogy a ve-
zetők, az irányítók, az igazgatók meg
nem engedett haszonhoz juthassanak.
A budapesti rendőrbíróság most uj-
ból elzárásra ítélte a főváros egyik
vállalatának néhány uzsora bajnokát,
akik megdrágították a mindennapi
falatunkat. Most nem érvényesült az
a magyar axioma, hogy nálunk csak
a kis tolvajokat büntetik, a nagyokat
pedig futni hagyják. S ez helyes is.
Ne csak a piaci kofákat, a „schen-
dorfiakat“ és a panáti milimári-
kat lökjék a patkányok közé,
hanem azokat a társadalmi előkelősé-
geket is, akik összeköttetésekben
bizva úgy rugják fel a rendeleket,
mint a futballkirályok a labdát. Nincs
józan és becsületes ember, aki ne
tapsolna ezért a hatóságnak. A bü-
nösnek, aki akár felületességéből, akár
kapzsiságból, akár rosszul fizetett, ne-
vetségesen csekély bérért dolgozó al-
kalmazottainak mulasztása követke-
zésben megkárosítja a hiszékeny, vagy
tudatlan közönséget, s önmagának
százezreket halmoz össze, — fogház-
ban a helye. Németországban tovább
mennek ennél: fegyházat szabnak ki
az árdrágítókra. Az emberi gonoszsa-
got sehol se lehet költői gyöngédség-
gel megszelídíteni.

Am a nagy tisztogatás közben
egyről ne feledkezzünk meg: — csak
a gonoszt sujtjuk. Aki ezekben a ne-
héz napokban, amikor az aranyat a
földről lehet felszedni, csak a hozzá-
tapadó piszokkal kell megbarátkozni,
— meg tudta óvni a keze tisztaságát
és undorral fordult el a szemétra-
kásról feléje kacagó pénztől, azt nem
szabad a bűnösök között emleget-
nünk, habár a foglalkozása azonos
is az árdrágítóéval. Nemrég egyik
aradi gyűlésen tekintélyes helyről
hangzott el a felhívás: „fel kell je-
lenten a visszaéléseket, akkor meg-
szűnik a közönség kiszípolozása!“
Ez a helyes elv. Aki megérdemli,
azon vágjunk végig, de az ostorunk-
kal mást ne sértünk meg. A telhe-
tetlen, a kapzsi boltos szenvedjen,
de a büntetéstől ne védjen meg sen-
kit az, hogy „hatósági“ cégár lügg a
kirakata fölött. (=)

amelyekben bajor gyalogságon és osz-
trák-magyar hegyi csapatokon kívül neo-
fölkelő-csapatunk is különösen kitüntet-
ték magukat.

Balkán harcátér:

Mackensen vezértábornagy hadcsop-
ortja:

Giurgiunál monitorok két petro-
leummal megrakott román uszályhajót
zsákmányoltak. A Dobrudzsa-szaka-
szon nem volt lényeges esemény.

Macedóniai hadszintér!

A helyzet változatlan. Ludenderff,
első főszállásmester. — (A miniszter-
elnökség sajtóosztálya.)

Sikeres offenzívánk minden fronton.

(Tért nyert támadásunk Predeál-
tól délre. — Rohammal elfoglalt
orosz állások. — 5317 fogoly.)

Budapest, november 10. (Hivatalos.) A
főhadiszállás jelenti:

Keleti harcátér:

Károly főherceg lovassági tábornok
hadsergej arcvonala:

A Vulkan szorosától nyugatra
a román támadások eredmény-
telenek maradtak. Az Olt völgyé-
nek mindkét oldalán és Predeál-
tól délnyugatra a szövetséges
csapatok ismét tért nyertek. Az
ellenséget rohammal kivetették
állásaiból és ezeket az állásokat
az ellenség ellentámadásaival
szemben megtartották. 1888 fo-
goly és négy gépfegyver maradt
kezünkön. A Gyergyó hegység-
ben is kedvezően halad előre tá-
madásunk.

Lipót bajor herceg vezértábornagy
hadsergejének arcvonala:

Skrobovánál német csapatok
mintegy 4 kilométernyi széles-
ségben több orosz védővonalat
rohammal elfoglaltak és az ei-
lenséget a lapályon túl vetették
vissza. Az oroszok tetemes véres
vesztésükön felül 49 tisztet és
3380 főnyi legénységet vesztet-
tek foglyokban, 27 gépfegyvert
és 12 aknavetőt zsákmányoltunk.

Balkán hadszintér:

A cs. és kir. Duna flottilla
monitorjai Giurgiunál két pet-
roleummal megrakott román
uszályhajót zsákmányoltak.

Olasz harcátér:

A helyzet változatlan.

Délkeleti harcátér:

A Woyusa arcvonalon az ellenség
tüzerési tevékenysége fokozódott. —
Höfer altábornagy, a vezérkari főnök
helyettese.

Az aradi munkapárt a városatya jelöltekért.

(Szemere Kálmán és Zádor Imre.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az aradi nemzeti munkapárt első és negyedik kerületének választó polgárai jelentek meg ma igen szép számmal a Millennium külön termében, a pártvezetőség meghívására. A párt mindkét kerületben oly népszerű jelölteket állított, hogy nagyobb szabású alkotmányos küzdelem aligha várható, pláne a negyedik kerületben, ahol Szemere Kálmánnal szemben a függetlenségi párt nem is jelölt. Azonban ez a ma esti értekezlet, mégis igen üdvös és okos cselekedet volt, mert a mai viszonyok közepette élesen dokumentálta, hogy Arad város polgárai a világesemények rohanó árájától elragadtatva, meg tudnak állni egy pillanatra és a város nagy kérdései, a helyi közélet problémái is megdobogtatják szívüket. Ebből a szempontból nézve a mai igen szép összejövetelt, egyúttal megállapítható az is, hogy a pártvezetőség, amikor Zádor Imrét és Szemere Kálmánt ajánlta a választók bizalmába, nemcsak párt-szempontból, de a város szempontjából is a leghelyesebb utra lépett. Mindenki úgy ismeri és úgy tudja, hogy ez a két férfi nemcsak a párthűséget képviseli, hanem a város legvitalisabb érdekeinek eldöntésénél csakugyan a közönség bizalmából emelhetnek szót, mert képességeik, tudásuk és rátermettségük következtében népszerűek Aradon.

(Kerületi értekezletek.)

Az értekezletet Pálmai Lajos dr., a párt ügyvezető elnöke nyitotta meg, aki rámutatott arra a kötelezettségre, amelyet a törvény szab meg, amikor az időközi városatya választást parancsolólag elbíri. A párt — úgy mondotta — a maga jelöltjeit bizalommal ajánlja a választók hűségére támogatására és ha a mai világháború közepette a küzdelmet felveszi, csak abban a biztos tudatban teszi, hogy ma is a vezetőség mögött áll a nagy, hatalmas és osztatlan tábor. Fölkérte a kerület elnökeit, hogy a megjelenteket az eddig történelekről a választókra váró feladatokkal ismertessék meg.

Az első kerület elnöke Adler Andor mindenekelőtt megindokolta, hogy mi vezette a pártot akkor, amidőn a kerületben megüresedett mandátumot Zádor Imre gépüzemvezető igazgatónak akarja megszerezni. Egyedül az a szempont, hogy a város jövőjének alapjait rakja most le a város közgyűlése, amikor a napirenden lévő nagy kérdéseket, a mindennél fontosabb szakkérdéseket, dönti el. Kötelessége — úgy mond — kijelenteni, hogy az ellenzék jelöltjét, akit ő személyesen tisztel és szeret, mindenki derék és tiszteletreméltó férfiak tartja, de egész nyugodtan felvetheti azt a kérdést, vajjon nélkülözheti-e ma Arad város törvényhatósága a szakértőket? Zádor Imre eddigi tevékenysége megadja erre a választ. Biztos záloga annak, hogy nemcsak, mint általában szimpátiáknak örvendő egyéniség, de mint a város egyik legfontosabb intézményének vezetője alkotni és teremteni is tud és ezért minden polgárnak érdeke, hogy helyet kapjon ott, ahol munkájával, tanácsaival csak tettétlenül használni fog. Nem várhatjuk meg azt az időt, amíg a törvényhozás végre elfogja rendelni, hogy a városok szakelődői hivatalból foglaljanak helyet a törvényhatóságban, mert a megoldásra megérett kérdések sem vannak. Ezért nemcsak a párthűségnek, hanem a város vitalis érdekeinek, mint hű polgárok kötelességünk szolgálni azzal, hogy jelöltünk megválasztásáért, úgy mint a múltban, a mostani alkalommal minden tőlünk telhetőt megtegyünk. Tradíciói vannak a pártnak az első kerületben és ezek a tradíciók arra jogosítanak bennünket, hogy győzelmünk biztonságában feltétlenül higgyünk. De nem is lesz nehéz a feladatunk, mert a jelölt neve a győzelemnek biztositóka.

— A párt szilárd és tömör összetartásának egy igen szép bizonyítéka, — folytatta az

elnök — az, hogy Bokor Alajos, a pártnak egyik érdemes tagja, akinek jelöltetéséért egy igen tiszteletre méltó testület bontott zászlót, táviratilag arról értesítette az elnökséget, hogy visszalép, mert azt hiszi, hogy ezzel erősíti a pártot és maga is őszintén Zádor Imre támogatására törekszik. Őszinte köszönetet mondott neki az egész párt és a vezetőség nevében.

Végül bejelentette az elnök, hogy a párt irodahelyiségei Pálmai Lajos dr. közjegyző irodáiban lesznek és kérte a választókat a megszokott energiával támogassák a vezetőséget munkájában. (Zajos éljenzés.)

A negyedik kerület elnöke Zerkovitz Rudolf hangsúlyozta azt, hogy csak ismétlésekbe boesátkozhatnék, ha az elhangzottak után még a vasárnapi városatya választást fejtegetni akarná, a megjelenteknek figyelmébe ajánlotta, hogy a párt a negyedik kerületben egy olyan férfit kiáltott ki jelöltül, akit, úgyis mint a társadalomnak egy igen kiváló és szeretetreméltó tagját és úgyis, mint az ország egyik legnagyobb közgazdasági intézményében vezetőpozíciót elfoglaló országos hírű szakembert ismernek. Ha a múltban — mondotta — tömörülni tudtunk és a párt hivatalos lajstromát győzelemre segítettük, akkor most rendkívül meg van könnyítve a munkánk és nemcsak reményünk, hanem az a biztos tudatunk is megvan, hogy Szemere Kálmánt egyhangulag az egész város javára megfogjuk választani.

A negyedik kerület irodahelyiségei a Hegyaljai villamos vasut igazgatósági irodáiban lesznek.

Végül bejelentette, hogy Szemere Kálmán állomástönök hivatalos elfoglaltsága következtében nem jöhetett el a választók közzé és általa küldi üdvözlését és kéri a választók támogatását.

A tetszéssel fogadott beszédek elhangzása után Pálmai dr. a választó értekezletet bekezesztette.

(A jelöltek.)

Szemere Kálmán a munkapárt negyedik kerületének hivatalos jelöltje, az aradi vasuti állomás főnöke hat év óta lakik Aradon, de olyan, mintha már több évtizede élne közöttünk. Annyira ismeri és annyira megtanulta őt becsülni Arad polgársága, mintha itt nevelkedett volna a város falain belül és ő is úgy ragaszkodik Aradhoz, akárcsak a szülővárosához. Mi, akiknek szerencsénk volt vele sürűn érintkezhetni s megismerhetjük életét, elmondhatjuk, hogy mindazt, amit nehéz pályáján magának kivívott, kizárólag a saját maga vasszorgalmának, törhetetlen akaraterének és kiváló tudásának köszönheti. Saját erejére támaszkodva küzdötte fel magát mai diszes pozíciójába, ahol a legfelsőbb helyről jövő elismerések fölötteseinek ritka megbecsülésével, tisztviselő társainak és alattasainak pedig őszinte szeretetével párosultak. A laikus közönségnek halvány fogalma sincs arról a munkáról, amit egy ilyen nagy vasuti állomás főnökének bekezezeje is, de különösen a háborúban dolgozni kell. Ebből a munkából a maximumig fokozódott mérvben veszi ki a maga részét Szemere Kálmán, aki hihetetlen energiával birkózik meg a reá váró feladatokkal. Vannak olyan emberek, akiket összetör a munka és minden évben hosszabb pihenőt kell tartaniok. Szemere Kálmánra pedig egyenesen üdítőleg hat a munka és bátran elmondhatjuk, hogy akkor érezné magát összetörve, akkor tekintené az életet üresnek, ha nem kellene dolgoznia. Hiszen az egész élete nem más, mint a nemesítő munka szakadatlan láncolata, attól fogva, mikor jó három évtizeddel ezelőtt az akkor még rozzant külsejű aradi állomáson megkezdte a gyakor-nok első lépéseit egészen, mostanig, amikor ennek a nagy nemzetközi vonalon fekvő, hadászati szempontból is rendkívüli jelentőséggel bíró stációnak méltán becsült legelső és legfontosabb hivatalnokává lett.

Az aradi közgyűlés ellen gyakran hangzik fel olyan panasz a nyilvánosság előtt, hogy ott keveset dolgoznak és csak akkor telik meg a tanácskozó terem, ha személyi kérdések tolnak előtérbe. A városatyák nem szeretik a munkát és csak addig dolgoznak, amíg a torony alá nem kerülnek, — szokták mondani maiban.

Nos, ha Szemere Kálmán bejut a törvényhatósági bizottságba, nálánál aligha lesz szorgalmasabb városatya. E nagy erőnyen kívül fel kell jegyezni azt is, hogy a munkája mindig hasznos a közre, ötletei praktikusak, intézkedései pedig gyorsak és találóak. Nem alaptalan az a panasz, hogy Arad közgyűlésében kevés a gyakorlati elem és túlteng ott az elmélet. A munkapárt hivatalos jelöltje sok évtizedes gyakorlati tapasztalatát, nagyszerű életismeretét, kiváló szónoki képességét viszi most magával abba a diszes testületbe, ahol őt, mint régi, kedves ismerőst fogják e szavakkal üdvözölni:

— Régen vártuk és most már nem eresztjük el magunk közül.

Zádor Imre a munkapárt első kerületének hivatalos jelöltje sem új ember nálunk. Mint a Marta-gyár mérnöke került hozzánk és már az első években kisebb hatáskörében is bebizonyította kiváló műszaki képzettségét és kereskedelmi érzékét. A törvényhatósági bizottság néhány héttel ezelőtt éppen ezért tüntette őt ki bizalmával, amikor a város géptüzeminek igazgatójává választotta. Várakozásunkban nem csalódtunk, mert Zádor Imre magával hozta Magyarország egyik legmodernebb és legpompásabban megalapozott gyárvállalatától nagyszerű munkaszeretét és kiváló közgazdasági intuícióját. Ennek tulajdonítható az, hogy rövid városi működése alatt is jelentékeny megtakarításokat és hatósági üzemeinknél számottevő anyagi eredményt tudott felmutatni. A kevés beszédű férfiak közé tartozik Zádor Imre. Gondolkozó elme, aki ötleteit nem szorja el a kávéházi asztal mellett, vagy a társasági életben, hanem hivatása teljesítése közben értékesíti annak az intézménynek javára, amelynek élére állította őt legtöbb munkaadója: — a közbizalom. A nyugau szellemet fogja képviselni Arad törvényhatósági bizottságában, azt az irányzatot, amelynek sajnos még ma is sok ellenzője van a városházán belül és kívül. Mindazok, akik e szellem és ez irányzat szolgálatában állanak és a korhadtt alapokon nyugvó maradiság épülete ellen ifjú lendülettel szállnak sikra, besorozandók abba a hadseregbe, amelynek az a hivatása, hogy ki-harcolja Arad polgársága számára a szebb, a boldogabb jövőt.

Aradi bizottság felebbezhetlen határozata.

(Erdekes vita egy 500 holdas birtok körül.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Szokatlanul érdekes ügy foglalkoztatja most Arad vármegye mezőgazdasági köreit. Az ügyben egy aradmegyei 500 holdas földbirtok tulajdonosa és 9 kisgazda szerepelt. A közöttük támadt vitát a kormány egyik nem régi rendelete idézte elő. A kormány ugyanis mostanában olyan rendeletet bocsátott ki, amely szerint az október 30-ig lejáró mezőgazdasági haszonbérszerződések további egy esztendőre meghosszabbodnak és a szerződés csak akkor szüntethető meg, ha a szerződésfelbontás a földbirtok bérbeadójának súlyos vesztesége nélkül vihető keresztül.

Az aradmegyei Kutas-puszta mellett terül el a Badocsányi-féle 500 holdas földbirtok, a melyet 9 aradmegyei gazdaember bérel. Ezeknek az öreg és jórészt munkaképtelen gazdáknak fiai és fiatalabb hozzátartozói valamennyien hadbavonultak, lovukat pedig elrekvirálták a katonaság számára. Ennek következtében a 9 gazda szeretett volna elállni a múlt hónapban lejáró szerződéstől, mert képteleneknek tartották magukat e nagy bérlet megművelésére. Az említett rendelet az ilyen vitás ügyben való döntést három tagu bizottságra bízta, amelynek határozata felebbezhetetlen. Ebben az ügyben a következő tagokból alakult meg a megmáshatlan határozat hozatalára jogosított bizottság: a földbirtokosok és kisgazdák képviselőjében Bódy Bódog szőlőbirtokos, Ipolyi Keli-

Iván, az aradmegyei gazdasági egyesület igazgatója és Wittmann János országgyűlési képviselő funkcionált. Ez a bizottság kimondta, hogy véleménye szerint a szerződés nem bontható fel, mert a bérlőtársaság, amely évenként 25.000 korona bért fizet, még a háboru mai állapotában is képes az 500 holdas ingatlan megművelni. A bizottság azt is kimondta, hogy a földbirtok tulajdonosa a szerződés váratlan megszűnése következtében igen jelentékeny anyagi veszteséget szenvedne, ennek megakadályozására pedig a rendelet értel-

mében mindent el kell követni. A határozat következtében most már a 9 óra kiszáza kénytelen neki fogni a birtok megművelésének. Wittmann János képviselő egyébként kijelentette, hogy a képviselőház legközelebbi összehívása alkalmával szóra teszi az idézett kormányrendeletet, amely szerinte különösen a kisgazdák érdekeit veszélyezteti, mert azt a mezőgazdasági helyzet teljes ismerete nélkül készítették az igazságügyminiszteriumban. Tudomásunk szerint hasonló döntésre még nem került sor Aradmegyében.

nát és a hájat, a bizottság megbeszélés tárgyává tette már most, hogy ezt milyen uton fogja a közönség rendelkezésére bocsátani. Ugy határoztak, hogy a szalonnát bórral együtt, a hájat pedig fél kilós csomagokban hetenkint szerdán délután fogják árusítani a város hatósági üzletében. A hájat azonban csak a Forray-, Széchenyi- és az Urbán Iván-utcai élelmiszerüzletekben. Ugy a hájat, mint a szalonnát a közönség maximális árak mellett fogja kaphatni.

Bejelentette a polgármester-helyettes a bizottságnak, hogy az az alaprajstrom, mely a lisztellátatlan családok névjegyzékét sorolja fel, visszaérkezett és ennek revidálását már megkezdtek. A rajstromot tegnap mindössze egy óra hosszat revidálták és ezalatt az óra alatt is megállapították, hogy számtalan visszaélés történt az ellátatlanok összeírásánál. Igen sokan családjukat több tagból állónak jelentették be, mint a hogy az tényleg van. A visszaélők ellen a rendőrség meg fogja indítani az eljárást.

Kintzig János főispán említést tett a bizottságnak arról, hogy értesülése szerint Aradon több cégnél van cukor, de ezek a cégek azt nem árusítják ki, hanem inkább vidékre szállítják, mert ott magasabb értékben árusíthatják. Indítványozta a bizottságnak, hogy tegyen olótörlesztést a tanácsnak a cukorkivitel megakadályozására.

Az elnök azt indítványozta, hogy kérje fel a bizottság a polgármestert, hogy éljen az a miniszteri felhatalmazással, melynek igénybevételével elrendelheti, hogy a kereskedők kötelesek raktárukban levő élelmi cikkeket kiárusítani. Ha ezt a rendeletet a polgármester kiadná, bizonyára előkerülne a raktárakból és a pincékből a cukor, mert annak elrejtése büntetendő cselekmény lesz. A cukorkivitelének megállítására érdekében szintén fognak intézkedések történni.

A bizottság ezek után elhatározta, hogy felkéri a polgármestert a rendelet kiadására és arra, hogy a rendelet mondja ki azt is, hogy a kereskedők negyed és nyolcad kilós csomagokban tartoznak raktáruk cukorkészletét a város közönségének rendelkezésére bocsátani.

LEGUJABB.

Lengyel királyság — a béke előfutárja.

Erkezett éjjel 2 órakor

Az Havas ügynökség megbízható washingtoni forrásból jelenti, hogy az Unió elhatározta, hogy Lengyelország visszaállítására ügyében a háboru befejezte előtt nem foglal állást.

Szokratávirattal jelentik Madridból: A központi hatalmakkal rokonszenvező és pártatlan sajtó rendkívül kedvezően ítéli meg Lengyelország helyreállítását. Egyre világosabbá válik — írják — kik a barátai a gyöngye és elnyomott népeknek. A központi hatalmak proklamációja a világháboru első pozitív eredménye. Hihető, hogy egyszersmint a béke előfutárja is.

A Times kifejtli, hogy a brzezanyi és a rohatini vasutvonalon lezajlott csata következtében az oroszok helyzete rendkívül komoly. Kudarcok visszavonulásra kényszerítik őket. Ha nem sikerül az ellenséges vonalon keresztül visszajutniuk, akkor a helyzetük nehéz és válságos lesz.

Adót vetettek ki az oláhok Csikban.

(Udvarhely száz martirja.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Most már megállapítható, hogy Székelykeresztúron egyáltalában nem járt ellenség, azonban a régi szövőgyár épülete mégis leégett egy gránátaláttól. A város ügyutizben állott, illetve a két fél tüzérének harcaterébe esett és a lakosság még ma is reszkette emleget egy szeptemberi vasárnapot, amelyet pokoli ágyudörgés közt szenvedett át. Innen föl Székelyudvarhelyig már nagyobb volt a pusztulás. Bógózon hat ház égett le, köztük az állomás is, Nagyalambfalván tíz, Malomfalván, Szentléleken, Bogátfalván, Farkaslakán, Farcádán, Bédán és Vágáson szintén több épület hamvadt el. Farcádán állítólag 60, Vágáson pedig 80 ház ment tönkre, Oláhfalú romban hever, mert itt ágyuharc is pusztított, meg gyújtogattak is az oláhok. A község főutcája üszök és rom. Homoródfürdőn kisebb dúlás látszik, Szejkefűrdőt pedig kirabolták. Egy-két emberáldozat minden faluban akadt, de az etédi rémes gyilkosságnak nincsen párja.

Sebesi János alispán nyilatkozata szerint körülbelül száz embert gyilkoltak meg az oláhok Udvarhelymegyében, de ebben a számban benne vannak azok is, akik az ágyutüz áldozatai. Parajdon 18 meggyilkoltról, Modoséren tízről, Zetelakán pedig egy vértanúról tudnak eddig hivatalosan. Székelyudvarhelyen csak egy halottja volt az oláh betörésnek, egy ismeretlen nő, akinek holttestét a vasuti töltésen találták meg. Az oláh rémuralom gáztettei közt legborzalmasabb az az adat, amelyet a megyei közigazgatás a beérkező jelentésekből hivatalosan állapított meg. Eszerint a vármegyében az otthonmaradt nők ellen százával követték el a gyalázatos merényleteket. Bethlenfalván egy betegágyas anyát kiroztak szinte halálra.

Sőtét lapjai ezek az oláh rémuralom történetének. Hogy a lakásokat és az utcán járókat fosztogatták, az még az anyhébb esetek közül való, de aki csak egy panaszos szót ejtett ezért, annak vége volt. Vajda székelyudvarhelyi esperes 70 éves apját például azért lötték agyon, mert nem akarta a csizmáját odaadni egy booskoros katonának. Székelyudvarhelyen különben, ahol 18 napig tartott az oláh uralom, a rablás és fosztogatáson kívül csak kevés gáztett történt. Ahol lakott valaki, azt a házat nem rabolták ki, a gazdákat házakat azonban majdnem mind kifosztották, valamint az üzletek egy részét is. Sebesi János alispán és Szakács Zoltán rendőrkapitány két és félmillió koronára becsülik Székelyudvarhely kárát. A középületek sértetlenek, ellenben a kollégium éremtárát elvitték. A törvényszéki épület pincéjében elásott telekkönyvet megtalálták az oláhok, de még ők őriztették, mondván, hogy még szükség lesz rá. Nagyon biztak az ittnaradásban. Csikgyimesen például telekköny-

veztek a házakat, összeirták az állatok számát és a jövő évre kivetették az adót.

Nem utolsó dolog, hogy az oláh tiszturak az udvarhelyi kereskedőknek hivatalos vásárlásokról hamis nyugtákat állítottak ki. Beszéltek, hogy az ott állomásozott, később Csikszeredán elfogott és Székelyudvarhelyen keresztül szállított oláh tábornokokon megismerték a Hirschtéle boltból ellopott cipőket.

Az oláh „bősök” még a gyermekeket sem kímélték. Egy Komló nevű kovácsot például két inasával együtt azért hurcoltak el, mert az egyik inas nem köszönt nekik. Az oláh csapatok futása Udvarhelyről olyan pánikszerű volt, hogy katonáink több ottrekedt oláht fogtak el. Ezzel kapcsolatban egy szomorú eset is történt Csetefalván: egy ottszorult oláh őrmester orozva lelötte Váradi András csendőrt, aki az udvarhelyi kórházban kiszervezett.

Számtalan visszaélés a lisztjegygyel.

(Szalonnát és hájat árusít a város. — A cukor kivitel megakadályozása.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A város közlélmézési bizottsága ma délután Lócs Rezső polgármester helyettes elnöklésével ülést tartott, melyen jelen volt Kintzig János főispán is. A bizottság ma is a közlélmézésnek legaktuálisabb problémáival foglalkozott. Elhatározta a bizottság először is azt, hogy a megrendelt burgonyák leszállítása érdekében ki fog küldeni valakit, hogy az személyesen intézkedjék. Fürst János, a városi kávéház tulajdonosa azzal a kérelemmel fordult a városhoz, hogy adjon kölcsön cukrot a kávéosok részére érkező kontingens terhére. A bizottság két métermázsa kiutalványozását hozta javaslatba a tanácsnak. Egy pécskai uradalom ajánlatát, mely december 1-étől május 1-ig naponta 60—80 liter tejet hajlandó szállítani a városnak, a bizottság elfogadta. Az elnök bemutatja a bizottságnak az Országos Közlélmézési hivatal vezetőjének bemutatkozó leiratát, s a bizottság javaslatba hozta a tanácsnak, hogy a város nevében a hivatal vezetőjét üdvözölje, s tegyen ígéretet Arad város közönségének legmesszebbmenő támogatásáról. Javasolta a bizottság azt is a tanácsnak, hogy ezzel a távirattal egyidejűleg kérje meg a közlélmézési hivatal vezetőjét a város lisztkontingensének pontos kiutalásáért.

A városi sertések levágását Simandán Pál aradi hentesmester megkezdte, eddig a levágott sertések után a város 800 kilogramm szalonnát és 71 kilogramm hájat kapott. Tekintettel arra, hogy a város állandóan nagyobb mennyiségben fogja kapni sertései után a szalon-

Oláh támadás az orosz hadvezérek ellen

(Hatszáz négyzetkilométer oláh földet szálltunk meg.)

— Távirati tudósítás. —

Svájci lapok jelentése szerint a német és osztrák-magyar csapatok eddig 600 négyzetkilométer román földet szálltak meg az erdélyi alpesekben.

Péterváron és Stockholmban rengeteg oláh menekült tartózkodik, különösen nők és gyermekek, kiknek nyomoruk leírhatatlan. A legnagyobb részüket Szibériába továbbítják, a védköteles korban levő férfiakat pedig összegyűjtik és ezekből külön ezredeket alkotnak.

Feyler ezredes ezt írja a Journal de Genève-ben: Sok vita folyt már arról, hogy melyek az elsőrendű és másodrendű frontok. Általában azt tartják, hogy a nyugati harctér a főfront és a Balkán csak másodrendű fontossággal bír. Bizonyos tekintetben ez igaz is. Például ha a németek elpusztítanák a szövetséges hadseregeket Franciaországban, azonnal meglenne a béke és ezen sem az orosz, olasz vagy román győzelmek nem változtathatnának. Ellenben tegyük fel, hogy a németek nagy győzelmet aratnak az oláh fronton. Az oláh tényező eltűnése nem sokat változtatna az általános helyzeten, mert ha Németországnak nem sikerülne másutt is érzékenyen meggyöngyíteni a szövetségeseket, nem diktálhatná nekik a békefeltételeket. Ennyiben igaz, hogy Franciaország a németeknek főfrontja és Románia csak másodrendű front. Ez ellen az igazság ellen azonban egy nagy ellenvetés tornyosul. Ha a Balkán csak másodrendű fontosságú a németek számára, akkor miért makacsodik mellette Hindenburg? Miért küld folyton újabb seregeket a frontra? Miért akarja a német ve-

zérkar minden módon leigázni Romániát, még akkor is, ha ezzel egyéb frontját meg kellene is gyöngyíteni? A német vezérek nagyon értékelik a dolgukat és ha ezt cselekszik, akkor mindenestre okuk van rá.

Az Ádeverul hevesen támadja az oroszokat. A szövetségnek a legesélyesebb előnyét sem élvezte eddig Románia, mert a harctéren mitsem tettek. Az orosz parancsnokok sariátánok, akik csupán a békés városi polgárokkal tudják éreztetni hirhedt orosz kegyetlenkedésüket és durvaságukat. Micsoda céljaik vannak tulajdonképpen az oroszoknak Romániával, hogyha így bánnak el velünk — írja végül lap.

A sajtóhadiszállásról jelentik: Román hivatalos jelentés november kilencedikéről: A Trotus völgyben az ellenség a Muncelu-hegy irányában, Gojosától 7 kilométernyire északra támadást intézett. Visszavertük. A felső Uzu-völgyben csapataink lelőttek egy Hindenburg-típusú repülőgépet. Tablabuzinál, Bratoceanál, Predelusnál, a Prahova-völgyben a harcok folynak. Dragoslavele környékén visszavertük az ellenség támadását. Az Olt balpartján Pitesti-Rakovica környékén a harc folytatódik. Déli front: Az egész Duna mentén az ellenség nagy tűzértségi tevékenységet fejtett ki. Dobrudzsában a dunai flotta segítségével Harsovát újra megszálltuk. Visszavonulása előtt az ellenség a várost, valamint Topalu falut felgyújtotta.

működött. Hosszu ideig Fogarason tanított, a honnan néhány év előtt fölhozták a fővárosba, ahol a tisztviselő-telepi gimnáziumban a magyar irodalom-történetet adta elő. A támadók azonban a kifogásolt vers miatt tanári működését is bírálat alá vették s azt hirdették, hogy aki ilyen elveket vall a hazafiúi vérszándozatról, nem lehet tanítója a magyar ifjuságnak.

Ezzel azután az ügy fegyelmi utra is terelődött és Babits ellen megindították a vizsgálót. Az érzékeny lelki költő a támadások, amely ellen akkor hiába védekezett, teljesen kimerítették. Képtelen volt azonban munkáját végezni, sőt a Nyugatban folyó regényének írását is félbe kellett szakitania. Végre is ő maga kérte, hogy tanári állásától helyezték más, csöndesebb helyre.

A közoktatásügyi miniszterium ekkor a budapesti vidéki tankerületi főigazgatósághoz helyezte át, a fegyelmet pedig megszüntették ellene. Azóta Babits kiheverte az izgalmakat és újra a régi kedvvel dolgozik irodalmi munkáin.

Az utóbbi hetekben irodalmi életünk vezetői és pedig nemcsak a Nyugat írói, hanem az akadémiai irodalom képviselői is maguktól mozgalmat indítottak Babits érdekében. Csatlakozott hozzájuk a politikai közélet több vezető egyénisége is és együtt arra kérték Jankovics Béla kultuszminisztert, hogy Babitsot, akinek időközben sikerült a verssel kapcsolatos vádak alól teljesen tisztázni magát, helyezze vissza régi munkakörébe, a tisztviselőtelepi gimnáziumba.

Értesülésünk szerint a miniszter nem zárkózott el a kérés elől és valószínű, hogy Babits újra tanítani fogja az irodalomtörténetet régi iskolájában és ezzel megkapja a hivatalos elégtételt is a támadásokért.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Szombaton délután fél négy órakor, fél helyárral ifjusági és népies előadás: A nagymama.

Este nyolc órakor rendez helyárral: Gésák, operett mácskaszor A-43.

Gésák.

Nagy operett 3 felvonásban. Irta: Owen Hall. Zenéjét szerzette: Sidney Johns.

— Repriz. —

Méltányolni és helyeselni tudjuk a színház vezetőségének tervét: ha nincs jó új operett, elevenítsük fel a régi nagyszerű zeneműveket. A „Gésák” színrehozatala pedig egyenesen pompás ötlet volt. A klasszikusan finom francia operettmuzsika és a mai operettzene között-körülbelül a Gésák angol ritmusu tánczenéje az összekötő kapocs. Az első táncos operett s ennyiben a mai közönség izlésének is megfelelő. Az aradi színház művésznői és művészei ezt a kínálkozó alkalmat ki is használták s táncoltak, ha nem is kizárólag angol, japán és kínai táncokat. A fődolog, hogy a közönség azt gondolta, hogy ezek a koreografiai kreációk: tipikus etnografiai különlegességek. Nagy tapasztalt táncosnője van a színháznak. Kívánatos, hogy többet foglalkoztassak. Kifogástalanul mentek a zeneszámok. Váradi Margit gyönyörűen énekelt s mintha eszébe jutott volna a néhány év előtti idő, midőn még nem volt kimondottan elsőrangú énekesnő, hanem vidám kis szubrett abban a kedves felvidéki városban. A Gésákat sokszor játszotta akkor még ismét olyan vidám, kedves, pajzán-

kodó Mimóza volt, mint akkor. Molly szerepében Járjai Böske ragyogtatta értékes tulajdonságait: énekekben, játékokban egyaránt elsőrangú volt. A III. felvonásbeli ruhakreációja pedig egészen egyéni izlésről tett tanubizonyosságot. Blidár Vali szép és helyes jelenség volt, jól játszott és rafináltan öltözködött, Róna ma is szépen énekelt; a jó hangulatról a színház „két biztos tipp”-je: Várnai és Győző gondoskodott. Ki kell emelnünk a női kar precíz énekét. Oly ritkán volt ilyen összhangban eddig részünk, hogy sietünk ezt feljegyezni. A zenekarról és vezetéséről csak dicsérettel emlékeztünk meg. (Z. A.)

Rehabilitált költő-tanár.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Emlékezetes még az az irodalmi háború, amelynek folyamán a múlt évben több oldalról heves támadást intéztek a Nyugat folyóirat köré csoportosult írók ellen. A legkeményebb támadás Babits Mihályt, a kitűnő poétát és műfordítót érte egy régebbi verse miatt, amelyet még a háború kitörése előtt írt, amely azonban a háború első hetében jelent meg és az akkori lelkes hangulattal szemben kétségtelenül némi disszonanciával hatott. A kis vers, amelynek címe *Játszottam a kezével*, ugyanis azzal végződött, hogy a költő kedvesének kisujjáért is szívesebben ontaná a vért, mint száz királyért, lobogóért!...

A támadás mindamellett igazságtalan volt épen Babitsal szemben, aki ezen a kis ártatlan versen kívül a legmagyarabb és bizonyos szempontból legkonzervatívabb poéták közé tartozik. Dante Poklának új fordítása a magyar irodalom egyik legnagyobb nyeresége. Babits emellett, mint tanár, mindig kifogástalanul

* A színház hírei. Ifjusági és népies előadás. Fokozódó érdeklődés mutatkozik a rendezésesített ifjusági és népies előadások iránt, így a mai Nagymama előadása is az általános érdeklődés központja, a ma délutáni ifjusági előadás nemcsak a tanuló ifjuságnak, de a felnőtteknek is a legnagyobb élvezetet nyújt. A Nagymama mai délutáni előadásán az összes szerepeket a társulat elsőrendű tagjai játsszák. — Vasárnapi előadások. Vasárnap délután fél négykor mérsékelt helyárral a Csodacsók operett újdonságnak lesz az első délutáni előadása, melyben a főszereplők ugyanazok, mint az első bemutató előadáson voltak. Z. Váradi Margit, Kiffer L., Blidár V., Járjai B., Róna, Győző, Járjai S. stb. Este 8 órakor rendez helyárral „A gésák” kitűnő operettnek lesz a harmadik előadása.

* Az Apolló új műsora. A lapok meglemezték ama intézkedésekről, amelyek a hadviselés érdekében a személyforgalom csökkentését rendelték el. Ez az intézkedés folytatása volt a vasúti szállításban hetek óta érezhető akadályoknak, amelyeknek elviselését szintén egy magasabb szempont: a háború érdeke teszi ránk nézve kötelezővé. Különösen olyan tárgyak szállításában állnak elő leginkább zavarok, amelyek a vasut pontosságára számítva, óraszámra történtek. Így például a mozifilmek továbbításánál. A szállítási nehézségek mostanában gyakran idéznek elő műsorváltozásokat a mozi- és színházakban. Az Apolló-színház is kénytelen volt a mára hirdetett darab bemutatását elhalasztani. Herczeg Ferenc pompás színműve, a Dolovai nábob leánya nem érkezett meg, s helyette a „Chartirok” című mély hatású társadalmi drámát tűzte műsorra az Apolló. Az Apolló igazgatósága reméli, hogy az elmaradt film szombatra megérkezik. Ha még sem jönne meg, úgy a ma nagy sikerrel bemutatott dráma, s több mellékkép kerül vetítésre.

Asquith békefeltételei — frázisok.

(Az angol miniszterelnök a különbéke ellen. — Hízélgés a görögöknek, a központi hatalmak lepiszkolása.)

— Távirati tudósítás. —

A londoni Guidhallban nagyobb banket volt, melyen Asquith angol miniszterelnök többek között a következőket mondotta:

— Nekünk Görögországgal semmiféle viszállyunk nem volt és nincs most sem. Ellenkezőleg, a legmélyebb és a legőszintébb barátságot érezzük Görögország iránt. Mint függetlenségének és szabadságának egyik biztosító hatalma megakarjuk védeni attól, hogy bele akadjon a germán hálóba, meg akarjuk óvni a belső háboruskodásoktól és bármilyen drasztikus rendszabályokhoz forduljanak is a szövetségesek, mindezt csak abból a szükségességből tesszük, hogy megakadályozzák Athénnek egy német toborzó és intrikáló központtá való átalakítását, jobban mondva, hogy megőrizzék Athénnek régebbi minőségében való megmaradását. Nyíltan kijelentem azt is, hogy Venizelosz iránt rokonszenvet érzünk, mert biztosított bennünket, hogy erőfeszítései és szervező munkája nem irányulnak a görög dinasztia ellen. Törekvésének egyetlen célja az, hogy Görögország a világháborúban méltó szerepet játsszon a szabadság oldalán, hogy egyetértésben fejlődjen a balkán népek kelet-európai közösségének függetlenségével, szabadságával. Ez a háború a kisállamok felszabadító háborúja (?) Hogyan állhatna félre Görögország ebben a háborúban. A szövetségeseknek és különösen nekünk, a biztosító hatalmak egyikének, még egyszer abba a helyzetbe kell jutnunk, amelyben akkor voltunk, amikor Venizelosz miniszterelnök volt és első ízben mentünk Szalonikiba. Hellas volt akkor az első országa Európának, amelyben a világosság és a szabadság fellobbant és ellenszegült a kelet felől betörni készülő barbárság ellen.

Az emberiség legjobb javainak örökös ellenségei, akár kelet felől, akár nyugat felől, akár leplezetlenül, szemérmetlenül törnek ellene, akár pedig a kultura mezébe bujva, a törökök. Emlékszem még arra a tetszésre, amellyel ezen a helyen találkoztam és — mint utóbb kénytelenek voltunk belátni — megokolatlan elégtétellel üdvözlöttük az ugynevezett ifjútörök mozgalmat, amelytől mi abban az időben az Ozmán birodalomnak belülről történő megújítását reméltük. Reményeink meghiúsultak. Megesalatkoztunk és most látjuk, hogy a törökök uralma Európába, ahol Törökország mindig betolakodott, idegen volt, odavezetett, hogy a német érdekek vazalusa vált és azok aláztos ügynökének szerepét játssza. Ha a török uralmat továbbra is megtűrjük, akkor ez meg nagyobb mértékben fog megtörténni. Ezt gyakorlati példával is tudom bizonyítani. Rabszolgává tett először fajokat, nemzeteket és azután kivétel nélkül lemészárolta azokat. Az egész civilizált és keresztény világot, bennünket, Oroszországot, az Egyesült Államokat, borzalommal töltötték el ezek az események és mély részvétet ébresztettek a szenvedő nép iránt. A részvétől indítva három állam nagy összeg pénzt adott össze, hogy az örmények helyzetén segítsen és azoknak a jövőre hazát adjon. Nem kell mondanom, hogy a brit kormány nagy szimpátiával látja ezt a törekvést és elhatározta, hogy olyan akciót kezd, amely ennek a régi népnek megszerzi a szabadságát, meghozza a megváltást. Németország azonban, — amely az erőszakosságnak és a mézárításnak, egy keresztény nép ellen szervezett had-

járatnak véget-vethetett volna, ha akarta volna, — Németország megindultság nélkül nézte ezt, sőt nem tudhatjuk, nem találkozott-e egyenesen a tetszésével.

— Flottánk — mondotta a miniszterelnök — reklám nélkül dolgozik és elzárja ellenségeink útjait, melyen keresztül készleteit szerezné be. A Somme menti csatában tizen-négy nap alatt megsemmisítettük az ellenségnek nyolc hónap alatt kivívott eredményeit. A csodálat ódája kijár az oláhoknak is kitartásukért. Az ellenséget illetőleg nem adtuk át magunkat az illuzióknak. Nagy szervezők, a haretéren kitünőek és művészek, fáradhatatlan munkások a toborzás terén. A semlegesekkel azt akarják elhitetni, hogy a háború után az entente ellenük fog fordulni gazdasági téren, holott ez bizonyosan gazdasági öngyilkosságunk lenne.

— A különbéke érdekében is a legkülönbözőbb befolyást érvényesítik. Angliában azt hirdetik, hogy Németország hajlandó Belgiumot kártalanítani, függetlenségét visszaállítani, azonban Szerbia visszaállításáról mélyen hallgatnak.

— Még ki akarom jelteni minden habozás és tartózkodás nélkül, hogy a szövetségesek közös ügyért harcolnak, érdekeik a háborúval azonosak a mieinkkel. Hiszen nekünk is az az érdekünk, ami az ő érdekük és ez a mindnyájunk által óhajtott győzelem.

Véleményünk szerint a tartós békének végleges feltétele, hogy a német propaganda szünjen meg és ne folytassa azt a módszert, amellyel miniket szövetségeseknél, különösen Oroszországban azzal vádol, hogy mi a háborúnak minden áron való folytatását kívánjuk és vádol azzal, hogy mi a különbéke lehetőségének meghiusításával az általános békének útját álljuk. A németek úgy állítanak bennünket a világ elé, mint az uzorások népét, akik a lőszer- és egyéb hadicikkék szállításával és hajójukkal óriási hasznot szereznek maguknak a háborúból. Ugy állítanak oda bennünket a világ elé, mint Napoleon tette, aki bennünket a szatócok és kereskedők nemzetének nevezett, mintha mi minden lelkiismereti furdalás nélkül mértéktelenül kizsarolnánk mindenkit.

— Mi igenis akarjuk a békét, de csak azzal a feltétellel, hogyha a háború óriási áldozatai és mérhetetlen szenvedései a bátorság, az önzetlenség, dicsőséges és halhatatlan példaadásai nem voltak hiábavalók.

Külön békéről nem lehet szó.

Akár gyorsabban, akár később jön a béke, egy pillanatig sem titkolom meggyőződésemet és kijelentem: a harc minden. Ez veszi igénybe egész türelmünket és elhatározó erőinket. A mi győzelmünknek, mely egészen biztos, szilárd és erős alapon kell felépülnie és kezességet kell nyújtania a gyengéknek Európa szabadsága és az egész világ jövő szabadsága iránt.

Az „ARADI KOZLONY“

mar a kora reggeli órákban kapható minden nagyobb papírkereskedésben és donanytözsdeben :-
Egyes szám ára 12 fillér :-

Pesti urinó a „barátnő“ kérdésről.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Egy pesti asszony: finom, okos és elmés, levelet küldött nekünk, amelyben ő is elmondja nézetét a „barátnő“-kérdés ürügye alatt — a szerelemről. A szerelemről beszélgetni mindig közkeletű és mindig — aktuális. Ha asszonyok beszélnek erről a témáról, akkor még inkább oda kell figyelniük, mintha férfiak mondanának el erről évezredek igazságokat. Mert az asszony — par excellence — szerelmi lény, akinek logikus átételeit állandóan befolyásolja ez az érzélem. Ez a közölt levél egy Balzac típusu, érett asszony írása, aki tisztában van önmagával, tisztában van az élet bizonyos rejtélyeivel s minden misztikus vágyódás gyógyszerül a szerelmet tartja. Hogy igaza van-e? Ki merne neki ellent mondani!?

Tisztelt szerkesztő ur! Pesti asszony vagyok és így talán nem is joggal, de azért érdeklődök az „Aradi Közlöny“-ben folytatott polémiahoz, melyben az „elkeseredett konkurencia“ szedi le egymásról a szentelt vizet. Az uri leányok, a barátnők, az az egy kalap alá foglalva a nők. Mindenki vádló és vádlott is egy személyben. Mindenki iparkodik saját helyzetét rokonszenvesebbnek feltüntetni, csak a vádlottak egyik része nem talál vagy nem is keres szavakat saját ügyének védelmére. Ezek a guny aszuro fullánkjaival a „tisztességes férjes uriaszonyoknak“ titulált nők.

Rosszul cselekszenek, hogy hallgatva tesszik zsebre maliciózus megjegyzéseket. Elvégre a probléma közérdekű és miniatűrben olyan, mint egy világot érdeklő diplomáciai konferencia, hol minden állam saját külön követével képviselteti magát, hogy legyen, aki szükség esetén érdekeit megvédje.

Nohát én egy gyűlölt, lenézett, lebecsült ország követe leszek ezen a képletes diplomáciai gyűlésen. Felszólalok az azért is igazán „tisztességes“ uriaszonyok nevében. Nem a kéjszív, változatosságot szomjazó hysteriákkal óhajtok foglalkozni, azokról igazán nem érdemes beszélni, de azokról az asszonyokról, kik finom lelkülettel, művelt észszel, érző, meleg szívvvel — egy hozzájuk nem illő, utált férj oldalán kénytelenek egész életüket eltölteni.

— Miért ment hozzá? — kérdezik elhamarkodva az ifju urileányok. Ezt nem lehet definálni kisasszonyok. Önök is be fogják még látni, hogy 18—20 éves korában, amikor „rábeszélik“ a leányt a „szent házasságra“, nincs még meg — de mennyire nincs — a kellő körültekintése, hogy a hozzá illő férfit ki tudja keresni, nincs a kellő energiája szüleivel és önmagával szemben, hogy inkább soha se menjen férjhez, mint épen csak odadobva magát. Nem tudja mi az: egy hosszú életre lekötve lenni jóban, rosszban, örömben, bánatban, a sors legszeszélyesebb forgatagában, egy idegen emberhez! Kivel semmi rokonérzés, de még rokonszeny sem fűzi össze. Ezt mind nem tudja, de nem is tudhatja, hiszen ugyszólván még gyermek. Bátran merem állítani, hogy nem tudja érdemlegesen azt sem, mi az igazi lelki egybeolvadás. Nem tudhatja továbbá azt sem, sőt nevelésének tartja, hogy a nő nem szűnik meg 30-ik éve után sem forrón érezni, igazán és önfeláldozóan szeretni. Az idő repül, a bajak tényleg hervadnak, az igaz mély érzelmek azonban változatlanul maradandók. Így a hervadóan is szerető nőt nem szabad kigunyolni, de sajnálni kell, mert ő maga

ugyancsak tisztában van helyzetével és kinosan szenved szépsége mulandóságán.

Mindent csak átélve lehet megérteni és elhinni és sok-sok fiatal leánynak fog ez még adandó alkalommal eszébe jutni. Az, hogy a szerető asszonynak gyermekei vannak, nem változtathat az érzelmeken. Ez egészen különálló valami és csak annyiban van befolyással az ügyre, hogy ezekért nem válhat el oly gyorsan, könnyen az asszony utált férjétől, mint ahogyan azt az ifjú hölgyek korukhoz és tapasztalatlanságukhoz nem méltó elítélő szigorral elrendelik.

Egy morális hang „a munkára és neme-sebb dolgokra” serkenti a szerelmes nőt. Hisz egyik nem zárja ki a másikat, sőt legtöbb olyan nő, a milyent én illusztrálok, kiváló, genialis nem mindennapi egyéniség. Működhetik bármily téren kifogástalanul amellet, hogy kifogástalanul szeret. Szerelmét ő maga kívánná legjobban legalisnak látni és csak szerencsétlen véletlen folytán kénytelen az ellenkező helyzet megszügyenítő epizódjait végigszenvedni. Sokszor igyekeznek is szabadulni szerelmétől, de ez az érzelem az élete, éltető eleme, mely gyökeret vert benne, szabadulni tőle nem bír — de barátja sem engedi.

A támadás erős és így a védelemnek is ugyanolyannak kell lenni. Tudok esetet, hogy a fiatal ember, naiv ifjú leányok állítólag tudatlan agresszív kacérsága elől menekült egy érett asszony diskrét, nobel és sokkal kevésbé erotikus barátságához.

Hozzászólásom befejezése előtt az egész vita tulajdonképpen moráljára akarok rámutatni.

Kedves hölgyeim, egy közmondás azt tartja. *A szegénység veszekszik.* Ez a példabeszéd nyer létjogosultságot az egész vitában. *Azt a fiatallembert, ki izlésénél és nézeténél fogva leányokhoz vonzódik, asszony elcsábíthatja ugyan, de állandóan lekötvé nem tarthatja.* Vannak azonban férfiak, kiket az érett eszű, öntudatos nő érdekel és ez is, mint az előbbi, izlését követi. Örömeikre szolgáljon, hogy az efajta férfi kevés nagyon, oly elenyészően kevés, hogy szóra sem érdemes.

Az urileányok a veszett fejszének a nyelét keresik. A nagy férfihíányt a rémes, rettenetes háboru okozta, mely milliószámra veszteti el a legszebb reményekre jogosító fiatallembert. A lövészárkokban egy nap alatt, sajnos, több pusztul el, mint a mennyit az asszonyszerelmek évek alatt elhalásznak a leánykák fityos orra elől.

Ami a szerelemmentes, önfeláldozó munkát illeti, melyben a szóban levő asszonyok mindenért kárpótlást szerezzenek és találjanak, úgy ez az elv a leányokra is vonatkozik. Sőt ezek „az alvó oroszlánna” lelkükben könnyebben és beletörődnek. Ha a nők összes kijelentéseiben differálnak is a vélemények, egy nézetük mégis egybeolvadó:

„Minek is van szerelem a világon” és ha van, miért nincs hozzá elegendő férfi? Egy Balzac korabeli; asszony.

Tisztelettel kérjük

azokat a t. tábori előfizetőinket, akiknek a tábori postaszámuk megváltozik, hogy egyidejűleg a régi tábori postaszámukat is írják meg, mert ellenkező esetben a lap pontos küldésében fennakadás állhat be.

Aradi szemtanu Varsó ünnepén.

(Sok ezer lengyel jelentkezett vasárnap önként a hadseregbe.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma érkezett Aradra Varsóból egy aradi honvédhadnagy, aki szomorú küldetésben járt, a most már önálló lengyel királyság gyönyörű fővárosában. Az orosz nyári offenzíva alkalmával elesett nagybátyjának holttestét hozta haza, hogy Kőrösbányán a családi sírboltban helyezze el örök nyugalomra. A véletlen úgy adódott, hogy a hadnagy vasárnap, az önálló lengyel királyság proklamációjának, ennek a világtörténelmi nevezetességű ünnepnek szemtanuja lehetett. Az egész világ sajtója, az ententé is, hosszú tudósításokban számolt be ennek a ragyogó napnak lefolyásáról, azonban egy igen fontos és különösen az entente hazugságokkal szemben nagy jelentőségű momentumról még nem értesült a világ. Ennek a momentumnak talán nagyobb jelentősége van, az egész történelmi konstalláció kialakulásának megvilágítására talán több fényt vet, mint száz és száz politikai ujságcikk. Ami vasárnap Varsóban a proklamáció elhangzása után történt, az mindennél meggyőzőbben fogja dokumentálni, hogy az idők és a viszonyok érelték meg a helyzetet és a kellő pillanatnak felismerése jogosította fel a központi hatalmakat arra a világtörténelmi cselekedetre, amely lehet, hogy szíven találta ellenségeinket, de nekünk már ma is igazat ad. Nem azért van igazunk, mert a miénk az okkupált területeken a hatalom, hanem azért, mert a lengyelek, akiknek jelenéről és jövőjéről van szó, ismerik el a központi hatalmak végzet-szerű beavatkozásának jogosságát az ő sorukba.

— Az ünnepség, — mondotta az Aradi Közlöny tudósítójának a honvédhadnagy, — a fő kormányzó palotája előtti nagy téren játszódtott le. Gyönyörű szép őszi nap volt és a színpompás nemzeti viselet feledhetetlen hatással volt mindenkire. Beláthatatlan tömeg állta körül azt az emelvényt, amelyről Beseler tábornok, fő kormányzó előbb beszédet tartott, majd pedig felolvasta a már ismeretes proklamációt. Német és osztrák-magyar tiszték, legfőbb tisztviselők óriási tömegben, a papok, minden felekezetnek a lelkésze és Varsónak ugyszólván kiesinyje és nagyja ujongott és örült, mikor a világtörténelem márvány táblájára kerülő szavak elhangzottak. Körülbelül háromnegyed óra hosszáig tartott az ünnepélynek ezen része, de Varsó aznap egy pillanatra sem szakította meg az ünneplést.

Miután a fő kormányzó ugyanis visszatért a kíséretével palotájába és a tömeg széteszlott, azt hittük mindnyájan, hogy estig a Bristol szállodában rendezett szoáré kezdetéig csak épen az utcák lesznek színesebbek, zajosabbak, hangosabbak, de valami nevezetesebb esemény nem történik. Nem így volt. Mindennél meglepőbb és örvendetesebb dolgok szemtanui lehettünk.

Mintegy varázsszóra, délfelé megindult egy aradat, amely feltartóztatlanul hömpölygött a kormányzó palotájához az egész nap folyamán. Ezer és ezer lengyel férfi, fiatal és középkora, de öregebbek is, jött szakadatlan sorban és jelentkezett és kérte, hogy vegyék fel őt a megalakítandó lengyel hadseregbe és engedjék meg, hogy önként belépessen.

— Ha magam nem láttam volna, sohasem hinném el, hogy vannak érzések, amelyek sírásra fakasztják a legfegyelmesebb, a leginelligensebb embert is. Láttam, hogy zokogtak

az öröm terhe alatt magasállású, nagyhirű lengyel urak, akik Varsóban élő bajtársaim állítása szerint a legelőkelőbb szerepet játszó lengyel főváros életében. Láttam, hogy minden felszólítás nélkül, valósággal tolokodtak az emberek, hogy hazájuk szabadságáért most már a maguk kardját rántassák ki, nem kellett szónoklás, nem kellett biztatás, sőt a hivatalos fórumok minden számításán kívül esett ez a fellekesülés, mert vasárnap még szó sem volt arról, hogy a lengyel hadseregbe toborozzák az embereket, de azért jöttek végeláthatatlan sorban, mint ahogy az igazi szabadságharcok idején ez történni szokott a történet írók leírása szerint.

— A Bristol szállodában lezajlott estélyen ez a nagy szenzáció alkotta a beszélgetés kizárólagos tárgyát és bizonyára ennek az egész országban tapasztalható önkéntes jelentkezésnek része van benne, hogy a lengyel hadsereg megalkotására készült proklamáció az önálló királyságot életre hívó kiáltvány után közvetlen néhány napra megjelent.

Békemozzgalom

Olaszországban.

— Távirati tudósítás. —

A Temps római tudósítója írja, hogy a semlegespárti olaszok békepropagandája egyre nagyobb mértékű Itáliában. Kiemeli, hogy ebben az agitációban részt vesznek a semleges párt összes árnyalatai, a legerősebben harcolnak a béke mellett a klerikálisok. A békemozzgalmat vezető olasz politikusok azt hirdetik, hogy Németország most már nem követ imperialista politikát és ezért nem kell többé félni tőle. Ennek következtében hiábavaló tovább folytatni a megszállást és tisztességes békét kell kötni. Ma már — mondják az olasz pacifisták — nem II. Vilmos az emberiség ellensége, hanem Lloyd George, aki a háborút a központi hatalmak összezuzásáig akarja folytatni. Nagyon sok olasznak ma ez a mottója:

— A központi hatalmakat nem kell összezuzni, mert ha ez megtörténnék, előbb-utóbb bosszút állának. Senkit sem kell összezuzni, hanem abba kell hagyni a háborút, a népek nyujtsanak végre kezét egymásnak és mindenki térjen vissza békés otthonába.

Néhány nappal ezelőtt a Corriere d'Italia-ban Filippo Crispolti energikusan állást foglalt a Lloyd George által Németország ellen hirdetett „büntető hadjárat” ellen.

— Ilyen háborút nem szabad és nem is lehet csinálni — írja Crispolti — inkább el kellene fogadni a békés megoldást, vagy legalább is egyengetni kellene a béke útját, a melyről Bethmann-Hollweg tett említést legutóbbi beszédében.

Természetes, hogy a háborus-párti lapok, köztük a Tribuna, a Corriere della Sera és az Idea Nazionale dühösen támadja e békehangok terjesztőit. Különösen előljár a békemozzgalom elfojtására indított lap-támadásokban a Popolo d'Italia, amely a legvéresebb száju háborus-párti orgánus.

Annyi bizonyos, hogy Olaszországban a háborus nyomorúság és a lihetetlen nagymértékű emberáldozat felébresztette a józanabb elemek lelkiismeretét és ezek a mérsékelt elemek már kezdenek felülkerekedni. Belátják, hogy az olasz hadsereg sohasem érheti el Triesztet és ezért elő akarják készíteni az or-

Lengyel Gyula dr. és Oláh Bertalan.

— Aradi tisztok a Sikorszki-zászlóaljban. — Szemtanu Lengyel dr. hősi haláláról. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A sajtóhadiszállás jelentése alapján néhány héttel ezelőtt a lapok részletes tudósításokat közöltek a Sikorszki-zászlóaljról, a melynek azóta legendás hírűvé lett hősi vezetője, Sikorszki Zsigmond, brassói esendőrszázados egy éjszakai rohamnál, amelyet csapata élén a románok ellen intézett, hősi halált halt. A sajtóhadiszállás jelentése külön sorokat szentelt Taglicht Sámuel dr. fogarasi ügyvédnek, az önkéntes zászlóalj egyik szervezőjének, Sikorszki százados meghitt hívének, akiknek leg-hűbb segítő társuk aradi tisztok voltak, *Lengyel Gyula dr. és Oláh Bertalan főhadnagykok*. Lengyel dr. a történelemben pártatlanul álló harcokban hősi halált halt.

Taglicht Sámuel dr. naplójegyzetei nyomán a következőket mondotta el a fogarasi „Szabad csapat” véres küzdelmeiről:

(Fogarasi védelme.)

— Sikorszki Zsigmond kis hadserege — összesen 540 összetoborozott esendő, pénzügyőr és civil — augusztus 28-ától szeptember hó 15-ig, tehát teljes 18 napig tisztán a saját erejére utalva, védelmezte a románok ellen Fogaras városát. Amit a Sikorszki-zászlóalj 2 hónap alatt művelt, az legáltalában egy monstre-vadászatnak nevezhető. Vadászat az ellenségre. Fák, bokrok, patakok, dombok és hegyek mögött. Mindenki tudta, hogy mi a kötelessége és mindenki érezte, hogy miért lett a Sikorszki zászlóalj harcosa. Fogarasmegye fiainak önvédelmi harca volt ez.

— Szeptember 29-ig a Sikorszki-zászlóalj az osztrák-magyar huszárokkal a Boldogváros-Báránykut-Dombos vonalat tartotta. Itt két tisztet is kapott, miután eddig Sikorszkin kívül egyetlen tisztje sem volt. *Lengyel Gyula dr. aradi ügyvéd és Oláh Bertalan aradi pénzügyi tisztviselő, tartalékos főhadnagykok* kerültek a fogarasi szabadesapathoz. Ettől az időtől kezdve azonban Sikorszkiék vállalkozásaiban már huszárok is vettek részt, köztük *Zathizaló és Wurbrand gróf* huszártisztek. Az ellenség ellen való vértanú rajtaütések, oldaltámadások, a soraikba való betörések napirenden voltak. A rettenthetetlen bátorságnak szelleme a Sikorszki-zászlóalj minden tagját áthatotta. A fogarasi esendőrök két-három főből álló apró csoportokba oszolva szinte hihetetlen példáját nyújtották a vakmerőségnek. Sikorszki néhány száz embere teljességgel megbénította az ellenség operációját. Szeptember 28-án a zászlóalj ismét új tisztet kapott a honvédelmi miniszter unokaöccsének, *Hazay Elemér* budapesti esendő főhadnagynak személyében.

(Aradi tisztok bravúrjai.)

Hazay már az első napokban rendkívül fontos feladatot kapott, amelyet nagyszerűen végre is hajtott. Ő csalta a románokat a báránykúti kelepcebé, ahol olyan megsemmisítő vereség érte őket. Hazay 160 esendővel behatolt az ellenség állásába, ahonnan nyomban megkezdte az előre tervszerűleg kieszelt visszavonulást, maga után vonva a 11. sz. oláh ezredet koncentrált, üldöző támadását. Hazay esendőcsapata szinte delejes erővel húzta maga után az ellenséget, amelyet egyenesen belecsalt a németek jól rejtett, első rajvonalaiba, amely Báránykútnál fejlődött föl. A esendőrök itt félre álltak az utból. Itt következett be a két oláh ezred katasztrófája. A Hazay esendőit üldöző ellenséges csapatokból hir-

mondó is alig jutott vissza. Legnagyobb részük elpusztult a németek gyilkos tüzelésében, 1200 ember fogságba jutott, 18 tíz centiméteres ágyú pedig a kezükre került. Az oláhok báránykúti katasztrófája október 29-én, pénteken délelőtt kezdődött, november 2-áig tartott, tehát csaknem egyidőre esett Falkenhayn nagyszabású győzelmével. Innen kezdve valóságos diadalut volt a Sikorszki zászlóalj utja. Előbb német csapatokkal, osztrák-magyar huszárosztagokkal és egy székely ezreddel előnyomulva, megsemmisítőleg megverte a 2. és 24. oláh ezredet, majd egészen egyedül rohammal elfoglalta a Pusztacelina községnél fekvő Pusztahegy. *Ebben a rohamban, csapata élén érte halálos golyó Sikorszkit*, aki ekkor már örnagy volt, de ő még nem tudott előléptetéséről. Ugyaneznap hat lösebet, köztük egy súlyos haslövést kapott *Hazay főhadnagy is*, aki azonban néhány hét múlva felgyógyult.

— Ekkor már a románok egész erdélyi arevonala szét volt zúlván. Megkezdődött a pánikszerű visszavonulás, amely megállás nélkül a földvári vonalig tartott.

Röviddel ezután osztrák-magyar huszárok német csapatok által követve bevonultak a tízennyolcnapos román uralom alól felszabadult Fogarasba. A Sikorszki-zászlóalj ezalatt dr. Lengyel és Zathizaló vezetése alatt megkezdte diadalútját. Kegyetlen eréllyel üldözte a határ felé menekülő ellenséget. Harmincöt-negyven kilométert ment naponta a futó ellenség után. Egymásután hagyta maga mögött Moha-, Lemnek-, Zsibek-, Garat-, Köhalom-, Homorod-, Alsórákos-, Felsőrákos-, Köpec-, Miklósvár-, Nagyajta-, Bölöny-, Lüget-, Hidvég-, Erősd-, Illyefalva-, Kőkös-, Uzon-, Maksa-, Dálnok-, Csernátany-, Kézdivásárhely-, Oroszfalu-, Nyujtód-, Lemhény és Bereck-községeket és elérte a határmenti Sósmezőt, ahol gigászi harcokban immár 180 főre megfogyatkozott zászlóaljat felosztatták. A esendőröket visszarendelték állomáshelyeikre, az önkéntes jelentkezők pedig mentek vissza a felszabadított vármegyékbe. *Az utolsó napok harcaiban már román területen egy éjszakai roham alkalmával Lengyel dr. halálos fejséssel egy szakadékba zuhant, ahonnan lehetetlen volt kimenteni.*

Cadorna kudarca.

— Távirati tudósítás. —

Az olasz lapok harctéri tudósításai az osztrák-magyar tüzérségnek az olaszok déli-karszt állásaival szemben elért tüzelési hatásával foglalkoznak és kiemelik, hogy a legnagyobb áldozatkészség és erőfeszítés szükséges az állások megtartásához és ahhoz, hogy az olasz előretörés a Karszt közepső zónájában meg ne hiúsuljon. A *Corriere de la Sera* hangsúlyozza az osztrák-magyar repülő kiváló teljesítményeit a merész felderítési és támadó vállalkozások folyamán.

A *Journal de Genève* vezércikkben foglalja közre az olasz offenzíva nagy kudarcával. A többi közt a következőket írja:

— *Az olaszok egy lépést sem tettek előre Trieszt felé, pedig a legnagyobb erőfeszítést fejtették ki a tengeremelléki régiójában, mert hiszen a front többi*

részén, a magas hegyek közt csak a jövő tavasszal kezdhetnék akciót. Ahhoz, hogy Triesztet elérhessék, amely város csak husz kilométernyire van az olasz hadállásoktól, feltétlenül hatalmas hadseregük csak akkor nyomulhat előre, akár a vippachi völgyön, akár a tengerparton vezető úton Miramare mögött, ha a Karszt a birtokukba kerül. Cadorna kilencedik csatája Triesztért a legnagyobb öklével folyt le, azonban a Karszt sziklás hasadékaiban a magyarok és osztrákok kitűnően védekeztek és megakadályozták, hogy az olaszok előnyomulhassanak a kő tengeren.

Milanói híradás szerint az olasz sajtó kijelenti, hogy az aostai herceg főparancsnoksága alatt folyt offenzíva nem fejeződött be, hanem csak rövid szünetelésre kényszerült, amit újabb csapatzállításra használ fel az olasz hadvezetőség. Az offenzívát az olaszok a legközelebbi időben erélyesen folytatni fogják.

Sarrailt elcsapták?

— Venizelosz követséget állított fel Rómában. — Letartóztatott svéd konzul. —

— Távirati tudósítás. —

Roques francia hadügyminiszter azért ment Szalonikibe, mert a boulognei haditanács határozatát Sarraill nem akarta végrehajtani, miután a hadsereget elégtelennek és a viszonyokat alkalmatlannak találta. *Roques* személyesen akart ezekről meggyőződni, mivel az entente hatalmak ragaszkodnak az akciók keresztül viteléhez. Amint hírlik, a hadügyminiszter saját felelősségére rövidesen megindítja az újabb hadműveleteket. *Elutazása után pedig tovább vitelükkel a szalonikii hadsereg valamelyik vezérkari tisztjét bízták meg.* (Tehát nem Sarraillt. A szerk.)

Venizelosz kormánya követséget állított fel Rómában, hogy Olaszország jóindulatát a maguk számára megnyerhessék.

A stockholmi angol követ közölte az újságírókkal, hogy a Frederik dán gőzösön elfogadott svéd konzult, *Grestet*, Londonban kémkedés gyanújaért bíróság elé állították. Anglia ezzel az eljárásával egyszerre megsértette Svédország és Dánia semlegességét. Dán hajón, vagyis dán területen fegyveresen elfog egy svéd alattvalót és ismeretlen gyanu alapján idegen bíróság elé hurcolja.

Olaszország jelenlegi párisi nagykövete, Imperiál márkai a londoni nagykövet lesz, kinek utódául Salvagoraggi márkai kairói meghatalmazott követet szemelték ki. Bissolati Párisba érkezett, hogy az újabb felmerült olasz francia ellentéteket elsimítsa.

Azt a javaslatot, hogy minden harctéri levő katona választó és választható legyen Asquith kijelentette, hogy hajlandó elfogadni. Rövidesen ezirányban törvényjavaslatot fog benyújtani a parlamentnek.

Wilson az Unio elnöke.

— Távirati tudósítás. —

A Reuter ügynökség jelenti Newyorkból: Wilsont újból megválasztották az Unio-elnökévé.

A Times vezércikkében az amerikai elnökválasztással foglalkozik és megállapítja, hogy az elnökválasztással kapcsolatban sem személy-, sem rendszerváltozás nem volt várható. Amerika munició-, fegyver-szállítással és anyagi segélyforrásainak megnyitásával eléggé kimutatta, hogy nem a központiakkal, hanem az entente hatalmakkal szimpatizál. Ezen még a hatalmas német agitáció sem változtatható.

Hughesre szavaztak: Connecticut, Delaware, Illinois, Indiana, Jova, Maine, Massachusetts, Michigan, Newhampshire, New-Jersey, Newyork, Pennsylvania, South Dakota, Vermont, West-Virginia és Visconsin. Tehát a legfőbb ipari államok.

Wilsonra szavaztak: Alabama, Arizona, Arkansas, Colorado, Florida, Georgia, Idaho, Kansas, Kentucky, Louisiana, Maryland, Mississippi, Missouri, Montana, Nebraska, Nevada, North-Carolina, Ohio, Oklabama, South-Carolina, Tennessee, Tekszas, Uta, Virginia, Washington és Wyoming. Minesota, New-Meksziko, North-Dakota és Oregon.

A többség minimális volt.

A Reuter-ügynökség tegnapi jelentése szerint a republikánusok azért hitték, hogy ők győztek, mert az első sürgönyök szerint Kalifornia és Minesota a republikánus jelöltre adta szavazatát. New-Jersey, Wilson állama, nagy többséggel Hugheshoz ment át.

A Mississipi másik oldalán azonban a helyzet teljesen megfordítva állt. Egyik állam a másik után Wilsonhoz pártolt át, úgy, hogy Kalifornia és Minesota sem hozhatta meg a döntést Hughes javára.

Ugyáltszik, a radikális pártot az a meggyőződés vezérelte, hogy Wilson az országot megóvta a háborútól és felvirágzáshoz segítette. Wilson liberalizmusa elégséges volt annak megakadályozására, hogy Roosevelt az összes haladópartiatkat a republikánus párt táborába vigye. Az angol-szász elemek továbbá azt hitték, hogy Hughes a német-amerikaiak támogatják.

A Reuter-ügynökség első távirata Hughes megválasztását a newyorki választás eredménye után kürtölte világgá, mert Newyork állam szavazata rendszerint döntő. De a nyugati államok váratlanul Wilson mellett foglaltak állást és eldönt az eredmény.

A Reuter ügynökség jelenti: A Timesnek jelenik Newyorkból: A republikánusokat nagyon meglepte a választás eredménye, mert Hughes a keleti államokba sok helyütt többséget ért el, Wilson győzelme viszont a nyugati államokban kellett nagy feltűnést. A győzelem nem a nők és a munkások szavazatának eredménye, hanem annak a jelszónak, amelyet a demokraták kiadtak és amely így hangzik: „*Béke es jólét*”. Továbbá irányománya ama pénzügyi érdekekkel szemben való bizalmatlanságnak, amelyeket Hughes a nyugati választók nézete szerint képvisel. A Daily News newyorki jelentése szerint a német szavazatok majdnem egpenlő mértékben oszlottak meg mindkét jelölt között. Hughes megbukott Milwaukeeban és Saint-Louisban, tehát olyan két városban, ahol a németesség különösen erős, ellenben megkapta a newyorki német demokraták ezer szavazatát.

Hunyadi Mátyás és Brém József hentesmestereket a rendőri büntető bíróság felmentette Hrotkó Rókus ellen pedig, mivel az illető tényleges katonai szolgálatot teljesít, az eljárás megszüntették és elrendelték, hogy az iratoka további eljárás végett felettes katonai hatóságához tegyék át.

Kötelezte a rendőri büntetőbíróság a terhelteket arra is, hogy a nyomozás során felmerült 372 korona 60 fillér költséget egyetemlegesen fizessék meg.

Az ítélet ellen az eimarasztalt terhelte felebbezést jelentettek be, de felebbezést jelentett be az elítéltek terhére Pálos Jenő rendőrügyész is.

H I R E K. LEGUJABB.

Erkezett reggel 3 órakor.

Héga. A Timesnek jelentik Athénből: Az entente a görög kormány emlékeztette arra az ígéretére, miszerint a Venizelista mozgalom sem dinasztia, sem az ország egysége ellen nem irányul, aminek ellenében Konstantin király megígérte a Bulgáriá ellenes mozgalom támogatását. Ezért az entente most követeli a hegyitü zerség átadását. A görög minisztertanács megtárgyalja a követelést.

Luganó. Az „Italia” Héda pénzügyminiszter lapja jelenti: A kamara decemberben összeül. A szocialisták elfutározták, hogy megújítják a fegyverszünetet követelő határozati javaslatukat és erős oppozíciót fejtenek ki a kormány ellen.

London. A november 6—7-iki, 7—8-iki, 8—9-iki veszteségajstromok háromezrenegytíz tizenegyezerhatszázhatvanhat közlegény sorolnak fel.

London. A suffragettek vasárnap tüntetés rendeztek. Szerintök a kormány nem eléggé támogatja Venizeloszt. Pankhurstné híveivel a parlamenthez vonult, hol Grayel beszélni akartak. Azonban nem engedték be őket, mire zajongani kezdtek. A rendőrség szétzavarta a tüntetőket.

Budapestről táviratozza tudósítónk: Jankovics Béla kultuszminiszter felszólítására Siegescu János képviselő tegnap meglátogatta a Sopron vidékén internált román nemzetiségű papokat és tanítókat, meghallgatta panaszaiukat és ma részletesen referált tapasztalatairól a miniszternek.

Aradi tisztok ünneplik parancsnokukat.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Megirtuk, hogy a király a Lipót-rend hadi-ékitményes lovagkeresztjét adományozta Monzer Ferenc ezredesnek, a 33-ik gyalogezred aradi pótzászlóalj parancsnokának. Az aradi házi-vezred tisztikara ma fényes ünneplésben részesítette ez alkalomból az ezredet. Az egybegyűlt tisztok nevében Dárfeld József báró őrnagy intézett emelkedett szellemű beszédet hozzá, kiemelve, hogy a házi-vezred atyjának tekintti őt s a kötelekek, amelyek hozzá fűzik, bensőbbekké válnak.

Monzer ezredes meghatottan válaszolt a beszédre. Kijelentette, hogy midőn két esztendői szakadatlan haretéri szolgálat után Aradra jött, szívében szeretet volt az ezred iránt s ez az érzés azóta csak növekedett erőben és melegségekben. Legszébb emlékei közt fogja megőrizni azt a gyönyörű emléktárgyat (a Lipót-rend aranyból készült emlékműjét), amivel most

Súlyosan megbüntetett zsirdragítók.

— Távirati tudósítás. —

A budapesti zsirdragító nagyvágók és hentesek kihágási ügyében tíz napi tárgyalás után ma délelőtt hirdették ki a IX. kerületi kapitányságon az ítéletet. A nagyszabású kihágási ügyben 16 terhelt állott a rendőrbíróság előtt s ezek közül tizenháromat mondtak ki bűnösnek árdrágítási kihágás címén, kettőt felmentettek, egynek ügyét pedig, mivel jelenleg katoná, a katonai hatóságához tették át további eljárás végett.

Ma délelőtt fél tizenegy órakor hirdette ki az ítéletet Toscano Béla rendőrtanácsos, a IX. kerületi kapitányság vezetője.

Demkó Dezsőt, a Huskereskedelmi Részvénytársaság ügyvezető igazgatóját bűnösnek mondták a 2249—1916. számú miniszteri rendelet 10. szakaszában ütköző kihágás elkövetésében és ezért öt ezen szakasz alapján elítélték két hónapi elzárásra és hétezer korona pénzbüntetésre. Behajthatatlanság esetén a hétezer korona pénzbüntetés hét hónapi elzárásra változtatható át.

Ugyancsak a fenti szakaszba ütköző kihágásért elítélte a rendőrbíróság Kanidáki Jánost, Fuchs Izsót és Kohornyik Józsefet, a Huskereskedelmi Részvénytársaság igazgatóit, egyenként egy-egy hónapi elzárásra és ezer-ezer korona pénzbüntetésre, mely utóbbi behajthatatlanság esetén újabb 50—50 napi elzárásra változtatható át.

Dukesz Kálmán nagyvágót két hónapi elzárásra és 2000 korona pénzbüntetésre, behajthatatlanság esetén további 100 napi elzárásra;

Kömer Sándor sertéskereskedőt egy hónapi elzárásra és 1000 korona pénzbüntetésre, behajthatatlanság esetén további 50 napi elzárásra;

Gutfreund Dezsőt, Dukesz Kálmán üzletvezetőjét egy hónapi elzárásra és 1000 korona pénzbüntetésre, behajthatatlanság esetén további 50 napi elzárásra;

Háringás Gizella sertéskereskedőt és nagyvágót két hónapi elzárásra és 2000 korona pénzbüntetésre, behajthatatlanság esetén további 100 napi elzárásra;

Jovisics Danica sertéskereskedőt egy hónapi elzárásra és ezer korona pénzbüntetésre, behajthatatlanság esetén további ötven napi elzárásra;

Huszár Adámné szül. Révész Terézt és Tarján Márton henteseket egyenként 10—10 napi elzárásra és 200 korona pénzbüntetésre, behajthatatlanság esetén további 10—10 napi elzárásra;

Martin Istvánt, a Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcson Részvénytársaság igazgatóját, 2000 koronával megváltható 100 napi elzárásra és 1000 korona pénzbüntetésre;

Jankulov József henteset ötven koronával megváltható 3 napi elzárásra és 50 korona pénzbüntetésre.

LEGUJABB.

Erkezett reggel 4 órakor.

Anglia nélkül is békét kötnek a franciák és oroszok.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti: A norvég jegyzék megérkezett és tárgyalás alá vették.

Köln. A Kölnische Zeitung beszélgetést közöl egy személyiséggel, aki francia diplomatákkal és államférfiakkal tárgyalt. A franciák békefeltétele a következő: Elzász-Lotharingia visszaadása, a megszállott francia területek kiürítése, Belgium visszaállítása. A békéről ezt mondta a személyiség: Hogyha Anglia folytatni akarna háborút, amikor már a franciák és az oroszok a béke szükségét érezve, meggyezésre jutottak volna a béke kérdésében, akkor létrejönne a béke Anglia ellenkezése dacára is. Jóleső tudat volna a franciáknak, hogy a keleten felszabadult német haderők segíthetnének francia területeknek angoloktól leendő megtisztításában.

London. A Daily Chronicle arról értesül, hogy az entente hatalmak meggyeztek békefeltételeik közlésére vonatkozóan.

a tisztikar megajándékozta őt. Beszéde végén háromszoros éljenti kiáltás felé, a legfőbb hadúr.

Az ünnepség után ebéd volt. A pecsenye után szólásra emelkedett Monzer ezredes s az egyelőre itthon maradó bajtársak nevében üdvözölte azokat a tiszteket, akiket a kötelesség, a haza szolgálata most a harctérré szel. A toasztra Poppu Sándor kapitány válaszolt.

Az ebéd alatt a 33. gyalogezred zenekara játszott.

— Tisza István gróf Erdélyben. Budapestről táviratozza tudósítónk: Tisza István gróf miniszterelnök és Sándor János belügyminiszter Erdélybe utazott a visszatelepítési akció felülvizsgálására és irányítására.

— Ujabb kitüntetés és sobesülés. Csak most adunk hírt arról, hogy Lengyel János reformátuskovácsházai áll. iskolai igazgató hős fiát, ifj. Lengyel János géppuskás hadnagyot aignum laudissal tüntette ki a király s most arról értesülünk, hogy „az ellenséggel szemben vitéz magatartása elismerésül” a katonai érdemkereszt 3. osztályát a hadiékítménnyel nyerte meg az ifjú hős. De sajnós, ezzel kapcsolatban egy szomorú hírt is vettünk. Nád-házy Bertalan tábori lelkész múlt hó 24-iki kelettel azt írja egy ismerősének: „Szegény Lengyel Jani megsebesült, sajnós, én nem láthattam, mert a németek vitték el.” Kétségbeesett szülei, múlt hó 13. óta csak ennyit tudnak egyetlen fiukról s hiába fordulnak fűhöz-tához, felvilágosítást senkitől sem nyernek.

— A bajor király királyunknál. Bécsből jelentik: Lajos bajor király az erdélyi frontról hazamenőben átutazott Bécsen, ahol megszakította utazását és látogatást tett királyunknál. A látogatás háromnegyed óra hosszat tartott. Ezután tovább utazott.

— Tombola az erdélyi menekültek segítésére. Az aradmegyei Simonyifalva községben a napokban sikerült sorsolást rendezett az erdélyi menekültek árváinak javára, Szöke Jenőné, a simonyifalvai állami iskola igazgatójának neje, a tantestület segítségével. A sorsoláshoz tárgyakat Szöke Jenő kétszáz korona értékben és Rozmis Erzsike tanítónő ajándékoztak. A rendezésben Török Benjamin igazgató-tanító és neje is segédkeztek, míg a jegyeket Dosa Annuska (Vadász), Geröcs Piroška, Steiner Rózsika, Farkas Juliska, Pili Bertuska és Telecsán Bertuska értékesítették. A sorsolás hétszáz koronát jövedelmezett, melyet Csukay Gyula főszolgabírónak adott át a rendezőség, hogy azt a rendeltetési helyére juttassa.

— Szerencsétlenség a Visztulán. Lublinból jelentik: Kasimjesznél november 2-án este a Visztulán két, pallóból összetakolt kompon száznegyvenegy utast akartak átvinni. Már a folyó tulsó partjához közeledett a komp, amikor egy arra haladó motorosónak akart kikerülni. A pallók a hirtelen mozdulattól szétszakadtak és a tömeg az egyik pallóra huzódott, mely hamarosan súlyedni kezdett. A motorosónakban ülők és a parton levő katonák és esendőrök azonnal hozzáfogtak a mentéshez, de a sötétség következtében a fuldoklókat nem láthatták. Így csak mindössze huszonhetet sikerült megmenteni a komp utasai közül. A szerencsétlenségért a komp kormányosát és tulajdonosát terheli a felelősség. A kormányos azonban szintén áldozata lett vigyázatlanságának és a tulajdonos megszokott a szerencsétlenség hírére. Elrendelték körözését.

— Talmányi Emil hangversenye Budapesten. Talmányi Emil tegnap Budapesten a Zeneakadémiában az aradi Vörös Kereszt egyeslet javára hangversenyezett. Ebből az alkalomból az aradi származású nagy művészről a Pester Lloyd zenekritikusa a következőket írja: Ama magyar hegedűművészek között, akik Európa kulturállamait dicsőséggel gazdag hangverseny utjaikon bejárták s akiknek jövője és mesterré érésük elé nagy és különös reményekkel nézhetünk, Talmányit egy egész különleges hely illeti meg. Megilleti talentuma és felfogása komolysága következtében. Benne erős intellektus és erőteljes temperamentum egyesül. Technikája fényes, virtuoz, játéka férfias, tiszta, öntudatos, művészi komolysággal teli és természetes érzés hatja át. Mai programja művészien súlyos volt. Volt benne sok szép és érdekes és népszerű is. Miután a kritikus a legnagyobb elragadtatás hangján és teljes elismeréssel adózik a művész előadása részleteinek arról értesít, hogy a közönség Talmányit viharos tapsokkal gyakori ismétlésekre bírta rá. A zongorarészt Vas Sándor játszotta diszkrét művészettel.

— Dicsekszik az oláh rabló. Stockholmból jelentik: Bukarestből jelentik: A Brassóban rabolt történelmi és műtárgyakat szépművészeti muzeumban állították ki megtekintésre.

— Adomány. Schwarz Dezső biztosítási tisztviselő ötven koronát adományozott az Aradon építendő új ortodox zsidó templom építési céljaira. Az adományért Márton Jakab az ortodox zsidó hitközség elnöke köszönetet mond.

— Előléptetés. A király Muszkán Valér 33. gyalogezredbeli segédorvost főorvossá és Kultsár Sándor segédorvos helyettesét segédorvossá nevezte ki.

— János vitéz. (Regényes filmoperett az Urániában.) Petőfi Sándor a legnagyobb magyar költő esodálatos fantáziájú szüleménye jelenik meg ma harmadszor a vásznon. A közönségnek ez a kép nagy meglepetést hozott. Internacionális értékű magyar film ez, a mely becsületet fog hozni a magyar filmiparnak minden felé. János vitéz hőstetteinek dicsősége fényes aranykeretbe került ebben a liktető esodás fantáziával megfestett filmen. János vitéz daliás alakja a könyv és a színpad után most a fehér vásznon is megdobogtatja szívünket, büszke örömet olt magyaros érzéseinkre. Meghatottan kísérik utjára és Petőfi andalító búbajos meseszövege teive festői tarkaságokkal, lelkünket feleneli és megüemesíti. Nem csak a film rendezése, hanem a szereplők is át érezték azt a nagy hivatást, a mely reájuk vár és azért János vitéz népies romantikája, az események illatos napsugaras és derűs csillogással jelenetről-jelenetre több fényt, több derűt áraszt a nézőtérre. 5

— Erdélyi előfizetőinkhez. Tisztelettel kérjük azokat az erdélyi előfizetőinket, akik otthonukba visszatértek, tudassák e körülményt a kiadóhivatallal, hogy a lapot folytatólag küldhessük b. címükre.

— Mindenki keresse fel Fischer Simon Nagyáruházát a Szabadság-téren. Trikék, harisnyák, férfi ingek, kalapok nagy választékban, gyermek-kocsik gyári raktáron. 5628

— Karácsonyi zene-albumokra előjegyzést elfogad Kerpel könyvkereskedése. 3549

Karácsony a harctéren.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Harmadszor fog nemsokára ráköszönni a karácsony a frontok véres, halálos világára, harmadszor fog a Szeretet fehéringes, védetlen kis követe végiglebegni a halál és pusztulás rettentő tartományain, végigsuhanni az öidők-lés óriásai közt. Harmadszor lesz szüzenyos karácsonya a magyar katonának is a világháboru kegyetlen vártáján, de bátran fog szemébe nézni a karácsonyji látomásnak, mert nem ő és nem szövetségesei tiltották ki Európából a zavartalanul boldog, szép karácsonyt és bátran fog akár rohamra is lendülni a családi szeretet éjszakája, mert azokat veri vissza haraggal, akik a szégyen és szolgaság gyötrő láncait akarták felaggatni a magyar karácsonyfákra.

Kell-e hatalmas szózáttal szárnyaló szavakkal magyarázni a hősök nemzetének, hogy mivel tartozik a fiainak, azoknak, akik oda-künn döbbenetes hóviharban és a gránátok orkánjában a mi karácsonyunkat, a szenvedések szakadatlanágában a mi örömbünket, a poklok tüzeiben a mi apró kis karácsonyi gycertyáinkat, széltől kimart arcokkal a gyermekeink sugárzó arcokáját védik? A nemzet, amely itthon a maga másik harcát verekszi, e harenak akármilyen fordulatában és csak büszke alázattal és áradó szeretettel gondol azokra, akiknek fogyhatatlan bátorsága, halállal és szenvedéssel nem törődő nagy elszánt-sága nélkül hiába volna itthon minden erő és minden türe, akiknek boszuló ökle, ha fel nem támad vala, síró szemmel nézhetnék az idén Erdély karácsonyát. Minden gondolatunk, minden szeretetünk az övék, minden pillanatban, hiszen a halál vörösbetűs ünnepekké avatta hétköznapjainkat is, hiszen a megpróbáltatás mozsarában még a kemény szívek is szeretetre, megértésre, fogékonyságra törtek. De mikor a karácsony aranyos árnyéka vetődik szobáinkba,

akkor a maximálhatalan szeretet minden gazdagsága, áldozatkészsége, nemessége feltorlódik szivünkben és nem lehet áldozat, nem lehet teher, amit azért hordozunk és azért viselünk, hogy karácsony legyen a harctéren is, hogy frontjainkon a szeretet ajándékaival jusson végig a nemzet hódolatának szikratávirata.

A magyar királyi honvédelmi minisztérium Hadségélyező Hivatala és a Magyar Szent Korona Országainak A Vöröskereszt Egylete az idén is megszervezi a „Karácsony a harctéren” — mozgalmat a harctéri katonák karácsonyi megajándékozására. A mozgalom, együttes vezetősége, mikor kérelmével ismét a nemzet elé lép, egy nagyarányú és hatalmas sikerű akció emlékezetének halálával és bizodal-mával kéri újból a magyar társadalmat, hogy ismét legyen méltó magához és páratlan katonáihoz. Ugyanazt kérjük, amit tavaly és amint katonáink kemény elszántságát nem tudta kikezdeni a pergőtűznek és Bruszilov-taktikának semmi pokoli újdonsága, a hitvány árulásnak semmi oláhlelkű számítása, amint őket csak magacélozta és új, meg új diadalokra lendítette ellenségeink öngyilkos konok-sága, azonképp nem lehet fogvatkozás a nemzet szeretetében, halálában. A magyar sajtó önzetlen szolgálatkészsége és a mozgalom szervezetének apparátusa révén részletezni fogjuk az adakozás módjait, folyton tájékoztatni fogjuk az áldozatkész társadalmat, minden ut-

bagazitást pentosan megadunk. E szózatunkkal csak a kürtjelet kívántuk országgá zendíteni és a magyar nemzetet sértetlenk meg, ha nem lenne rendithetetlen hitünk és reményünk, hogy a szívek százszoros erővel fogják visszhangját venni és e visszhang karácsony éjszakáján bészke vallomást, hódolatot és mély-séges szeretetet fog beszélni a véres, havas frontokon, azoknak, akiknek köszönhet-jük, hogy senki orv keze többé le nem tép-heti karácsonyfánkról a győzelem ajándékát. Ezt ők ajándékozták nekünk, ezért nekik tar-tozunk.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1916. november 11-én szombaton:

Délután fél 4 órakor: mérsékelt helyárrakkal:

N a g y m a m a.

Vigjáték.

Késő 8 órakor: rendező helyárrakkal:

A) Bérlet.

A) Bérlet.

Gésák vagy egy japán teaház története.

Operette 8 felvonásban.

Kezdetre 8 órakor.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében: **Staubert József.**

ARADI KÖZLÖNY

1916. évi november hó 1-től új előfizetési nyitottunk az Aradi Közlöny-re.

Előfizetési árak:

Helyben:

Egész évre	28 K. — fill.
Fél évre	14 " — "
Negyed évre	7 " — "
Egy óra	2 " 40 "

Vidéken:

Egész évre	32 K. — fill.
Fél évre	16 " — "
Negyed évre	8 " — "
Egy óra	2 " 80 "

Tessék mutatványszámot kérni.

A kötet legforgalmasabb helyén

Andrássy-tér 8. számú

házaiban egy kisebb

üzlethelyiség

szonnaira

K i a d ó.

Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadó-hivatalában, József főherceg-ut. 22.

24816—1916.

Hirdetmény.

A nagymélt. m. kir. Ministertumnak az italokhoz kiszolgáltatható cukor mennyiségének és a kiszolgáltatás módjának szabályozása tárgyában kelt 2166—1916. M. E. sz. rendeletét a következőkben tessék közzéírni:

1. §. Ételeknek, illetőleg italoknak kiszolgáltatására szolgáló üzletekben és üzemekben (fogadók, vendéglők, kávéházak, kávéházak, cukrászdák, szeszes italok kimérésére szolgáló helyiségek, egyleti jellegű és más étkezőhelyek) cukrot italok mellé csakis a jelen rendelet 2. és 3. §-ában meghatározott módon és mennyiségben szabad kiszolgáltatni.

2. §. Az 1. §-ban megjelölt üzletekben és üzemekben cukrot az ott kiszolgáltató italokhoz csakis az itallal együtt és az alább megjelölt adagolásban szabad kiszolgáltatni:

a) Egész adag italhoz kocka-kristály, vagy porcukrot 18 gramm súlyban, illetőleg kockacukorból 8 darab nagykockát, vagy 4 darab kiskockát. b) Egy eszese vagy egy pohár italhoz kocka- vagy kristály vagy porcukrot 18 gramm súlyban, illetőleg kockacukorból 2 darab nagykockát, vagy 3 darab kiskockát. c) Kis csészékben vagy kis pohárban kiszolgáltató italhoz kocka-, kristály- vagy porcukrot 9 gramm súlyban, illetőleg kockacukorból 1 darab nagy kockát vagy 2 darab kis kockát.

A kis kockacukor súlya jelen §. alkalmazásában nem lehet több egyenkint 4.4 grammnál, a nagyokockákban kiszolgáltató cukor összsúlya pedig nem lehet több az a) b), illetőleg c) pontban megjelölt összsúlymennyiségénél.

3. §. Az 1. §-ban megjelölt üzletekben és üzemekben tilos cukortartókat az asztalokon elhelyezni, továbbá cukrot a fogyasztók között oly céltól körülhordani, abból az egyes személyek tetszésük szerint fogyasztanak.

Ez a rendelkezés ételek édesítésére szolgáló, a hintőkben tartott porcukor kiszolgáltatását nem érinti.

4. §. A jelen rendelet szövegét az 1. §-ban megjelölt üzletek és üzemek helyiségeiben 1 példányban szembetűnő helyen ki kell függeszteni és azt állandóan olyan állapotban kell tartani, hogy világosan olvasható legyen.

5. §. Aki a jelen rendelet rendelkezéseit megszegi, vagy megsze-

gésülkél bármely módon közreműködik, az, amennyiben eseti körülménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el, és két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Green, főkapitány.

19314—1916. szám.

Aradvármegye Alispánjától.

Pályázati hirdetés.

Aradvármegye közkórházánál rendszeresített és üresedésbe jött kórházi raktárkezelő és ételmezési tisztai állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Az állás javadalmazása 1800 korona törzsfizetés, 600 korona befizetése ellenében a kórházban saját személyére I. osztályú ételmi ellátás, egy szobából álló szabad lakás, fűtés és világítás. A bentlakás kötelező.

Felhívom mindazokat, kik az állást elnyerni óhajtják és államszámviteltani vizsgával, avagy az ennek megszerzéséhez szükséges törvényes képesítéssel bírnak, hogy 1) születési anyakönyvi kivonattal, 2) eddigi szolgálatukat igazoló bizonyítványokkal, továbbá 3) elméleti képesítésüket igazoló okmányokkal, végül 4) nős, vagy nőtlenségükről szóló helyhatósági bizonyítvánnyal felszerelt kérvényeiket hozzám folyó évi december 15-éig nyujtsák be. Az elkésett beérkezett pályázati kérvényeket figyelembe venni nem fogom.

Az esetben, ha az állásra oly egyén neveztetnék ki, aki az államszámviteltani vizsgát sikeresen még ki nem állotta, köteles lesz ezen vizsgát a kineveztetéstől számított egy éven belül megszerezni, mert különben állását veszti.

Ez utóbbi esetben a kinevezés csak ideiglenes jellegű és egy évre szól.

Arad, 1916. november hó 2-án.

Dr. Dálnoki Nagy Lajos,

alispán.

5816

SIROLIN "Roche"

melibetegségek, számarhurut, asztma, influenza ellen.
Ki használjon sirolint?

1. Mindenki, aki húzamosabb idő óta szenved köhögésben. Mert jobb betegségeket elhárítani, mint gyógyítani.
2. Azok, kik krónikus legesőhurutban szenvednek, sirolint használnak.
3. Asztmában szenvedők, kiknek betegségét a sirolin használata jelentősen enyhíti.
4. Sirofúlozisban szenvedő gyermekek, kiknek általános közérületét a sirolin erősen befolyásolja.

8617—916.

Hirdetmény

a házbőrjövdelem bevallása tárgyában.

A házbéradó az 1917. évre való érvénnyel kivetendő lévén, az ezen kivetés alapjául szolgáló házbérvallomási ívek benyújtására a m. kir. pénzügyminiszterium 1916. évi 107800. sz. alatt kiadott rendeletével az 1916. évi november hónap 2-től 30-ig terjedő időt tűzte ki.

A házbőrjövdelem bevallására kötelezve van:

a) a tényleges birtokos, illetőleg vagyonszövetség esetén az összes tényleges birtokosok;

b) a házközösségnél annak feje;

c) nem önjogú, valamint jogi személyeknél a törvényes képviselő.

Felhívattak tehát a vallomáadásra kötelezettek, hogy a házbérvallomási ívet pontosan és a valószínűleg megfelelő hűséggel töltsék ki és azt a városi adóhivatalnál november hó 2-ikától kezdve legkésőbb november hó 30-ig nyújtják be.

A bevallás tárgya: a házak évi nyers bőrjövdelem. Nyers jövdelemnek tekintendő együttvéve mindaz, amit a bérlet a bérlettárgy használatára fejében a bevallás időpontjában ellenértékül fizet.

Aki vallomását a kitűzött határidőben be nem adja, abban az esetben szigorúan büntetettetik.

Tájékoztatásul szolgáljon végül, hogy a vallomáadásra kötelezettek a bevallás kötelezettsége alól nem menti fel az a körülmény, hogy a vallomási ív részére hivatalból kézbesítve nem lett. Ha a vallomáadásra kötelezett a vallomási ívet kiállítani nem tudná, vagy hadbavonulása folytán ezt nem tehetné, a községi vagy városi közegek (jegyzők, városi adóhivatalok) kötelesek a vallomási ív kiállításánál hivatalból díjtalanul segédkezni, illetőleg a fentebb mondott vallomás alapján a vallomási ívet a fél nevében kitölteni a ennek megtörténtét hivatalból igazolni. Ugyanezt az eljárást kell követni abban az esetben, ha a bérlet a vallomási ívet szabályszerűen kiállították, de a hadbavonult vallomáadásra kötelezett fél azt alá nem írhatja. A segédkezésnek megtagadása — a közadók kezeléséről szóló 1909. évi XI. t. c. 102. §-a (1913: 50.000. sz. hiv. összeállítás 197. §. d) pontja) értelmében — minden egyes esetben 5—50 K-ig terjedő bírsággal büntethető.

Kelt Arad, 1916. évi október hó 19-én.

Arad sz. kir. város adóhivatala.

URANIA SZÍNHÁZ.

Szombat, vasárnap
a legnépszerűbb magyar operette:

János vitéz.

Filmmese 6 részben.

Számozott jegyek naponta délután 3 órától
a mozi irodában válthatók.

23475—1916. kh.

Hirdetmény.

Özhíré teszem, hogy a m. kir. Miniszterium a nyers bőrök és készbőrök bejelentése, valamint a készbőrök raktározása tárgyában 800—1915. M. E. sz. a. kiadott rendeletét a 8356—1916. M. E. sz. rendeletével a következőképp módosította:

1. §. A 800—1915. M. E. számú rendelet értelmében bejelentésre kötelezettek az idézett rendelet szerint bejelentés alá eső nyersbőr készleteiket, — nyers borjubőrök alatt érve a számarágók és pittlingek bőreit is — az 1916. évi október hó 21-étől kezdve az idézett 800—1915. M. E. számú rendelet szabályaitól eltérőleg minden második hét szombatján a magyar szent korona országai Bőripari Központja mint részvénytársaság (Budapest, V., Nádor-u. 12.) útján a kereskedelemügyi miniszterhez kötelesek bejelenteni. A bejelentést két példányban kell beküldeni. A bejelentésben a Bőripari Központnál kapható hivatalos űrlapokat kell felhasználni, és az űrlap minden rovatát az adott utasítás szerint ki kell tölteni.

2. §. A 800—1915. M. E. számú rendelet értelmében bejelentésre kötelezettek az idézett rendelet szerint bejelentés alá eső készbőr készleteiket az 1916. évi október hó 21-étől kezdve az idézett 800—1915. M. E. számú rendelet szabályaitól eltérőleg minden második hét szombatján a Magyar Bőrbeszerzési részvénytársaság (Budapest V., Dorottya-tica 6. sz.) útján a kereskedelemügyi miniszterhez kötelesek bejelenteni. A bejelentést két példányban kell beküldeni. A bejelentésben a Magyar Bőrbeszerzési részvénytársaságnál kapható hivatalos űrlapokat kell felhasználni és az űrlap minden rovatát az adott utasítás szerint ki kell

tölteni. Bőrgyárosok (timárok) kötelesek talpbőr és kész borjubőr készleteiket az alábbi csoportok szerint elkülönítve raktározni és a 449—1916. M. E. számú rendelet 4. §-a alapján működő hivatalos bizottságnak a raktározásban bemutatni:

1. Talpbőrök 4—5 mm. vastagságig. 2. 4—5 mm.-nél vastagabb talpbőrök. (A vastagságot a talpbőröknel a 449—1916. számú rendelet 7. §-ában foglalt utasítás szerint kell mérni.) 3. Borjubőrök darabonként 1 kg. súlyig. 4. Borjubőrök darabonként 1—1 1/4 kg. súlyig. 5. Borjubőrök darabonként 1—4—1.8 kg. súlyig. 6. darabonként 1.8 kg.-nál nehezebb borjubőrök.

Az átlagos minőségű gyengébb bőröket a fenti csoportokba besorolni nem szabad s azokat külön kell a bizottságnak bemutatni. A bizottságnak egyébként az egész kész bőrkészletet be kell mutatni.

4. A kereskedelemügyi miniszter a jelen rendelet rendelkezésével alól kérelmekre kivételeket engedhet.

5. Aki a jelen rendeletet megszegi, az — mennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és hat hónapig terjedhető elzárással és kétezzer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetettetik.

Azon készlet tekintetében, amelyre néve a kihágást elkövetett, a rendőri büntető eljárás során a törvény értelmében elkobásnak van helye. Az elkobzott készlet értékének egyötöde a feljelentőt, a többi része a felmerült költségek levonásával a rokknak katonák segélyalapját illeti.

Arad, 1916. október hó 23.

Green, főkapitány.

**A szépségápolás titka, a felhasznált szé-
pítőszerek helyes megválasztásá-
ban rejlik!**

**Rozsnyay kitűnő Serail arc-
szépítő különlegességei**

mind kipróbált jó hatású készítmények,
amelyet bárki bizalommal használhat.

Rozsnyay Serail arckenőcse. Kis tégely 1:50 kor. Nagy tégely 2:50 k.

Rozsnyay Serail crémje nappali használatra. Egy tégely ára 2 korona 50 fillér.

Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 3 kor. 50 fillér.

Rozsnyay Szerén Arcpora. Lehető finomágu. fehérróza és szőlő-
nekben Egy dob. ára 2 korona.

Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvirág, Ibolya, Loin du bal, orgona, piros róza, Serail, Uvegje 1 kor. 50 fillér.

Kapható a készítőnél:

**Rozsnyay Mátyás gyógy-
szertárában Arad, Szabadság-tér.**

Intelligens leány,

aki a gyógyszerészettel foglalkozni akar, a román nyelvet is érti, helyben szüleinél lakhatik, tanuló leánynak felvétetik. Előnyben részesül az, aki nemetül is tud. Hajós Árpád, gyógyszer-tárában Arad, Andrásy-tér 22. szám.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

is 3 nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLIN használata által — Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésénél, vigyázzni kell az ANAGALLIN szóra. Ara használati utasítással együtt 1 korona.

Poloskák

kiirtására a legalkalmasabb és teljesen csak a „Phenol-sav”-val eszközölhető. A butorokat nem rontja, még a petéit is kiirtja. Ara 1 üvegnek 1 korona.

Legjobb fekete hajfestő

a „Melegem”. Egy pár perc alatt bármely haját, vagy hajuszt a legszebb alánzó fekete színre lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni. Ara 2 korona 40 fillér.

A fenti szerek kaphatók a készítőnél **Hajós Árpád** gyógyszer-tárában

ARAD, Andrásy-tér 22. sz.

Alapított 1836. évben az Aradmegyei Közkórház számára.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.

Minden szó hirdetési ára 8 fillér. Vastagabb betűkkel 16 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

A legkisebb hirdetés ára 1 korona.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

Hirdetéseket délután 1/6 óráig veszünk fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

Nőp, leány,

20 éves özvegy ur asszony tisztességes szándékból megismerkedne gavallér uri emberrel, ki őt zavart helyzetéből kiségitené. Leveleket «Nem banja meg» jellegre a kiadóhivatalba ker 5823

Ellátás.

Intelligens család

hivatalnoktól vagy nagyobb leánytól elfogadnak ellátásra, hol a német nyelvet is elsajátíthatja. Cím a kiadóhivatalban. 4001

Alkalmazást keres.

Ügyes házas,

ki magyar, román nyelven beszél, azonnali belépésre alkalmazást keres. Esetleg vidékre is. Cím: Foica Miklós, Zrínyi-utca 4. sz. (Kaufmann-ház.) 5818

Fiatal segéd,

rőfős-, rövid-, divatruka szakmából, alkalmazást keres azonnalra. Cím: Tusz Pál Battonya, IV., 372. 5815

Állást keres

jó családból való fiatal leány, vidékre pusztára nagy urasághoz, hol jó bánas módban részesül, esetleg könnyebb munkát is végez. Cím a kiadóhivatalban. 5794

25 éves leány

magános urhoz gazdasszonyként ajánlkozik. Vidékre is elmegy. Cím a kiadóhivatalban. 5811

Ügyes, megbízható

ker. szaktanfolyamot végzett urileány irodai alkalmazást keres azonnali belépésre. Cím a kiadóhivatalban. 5801

Alkalmazást nyer.

Jóvalátó mindenes

kerestetik Budapestra. Cím a kiadóhivatalban. 5821

Azonnali felvételük

falura egy 15-16 éves német leány, ki a háztartásban segítkezik. Feltételek meg tudhatók vasárnap délig Mikos Kelemen-utca 8. sz. alatt. 5819

Tenkén levő

fűszer- és vaskereskedésbe egy szorgalmas, némi övadékkal rendelkező leány, ki a pénztárkezelésben, levelezésben jár és állandóan akar alkalmazás-van maradni, azonnali felvételük. Ajánlatok lehetőleg fonyképpel és fizetési igényvel Ritter Jakab, Nagyvárad, Szent János-utca 19. küldendők. Üzlettem szombaton zárva van. 5820

Házastárs

vezetésére egyedülálló dologvált ur nő kerestetik. Cím a kiadóhivatalban. 5802

Ügyes elnök,

ki a román nyelvet is bírja, testközvetbe kerestetik. Meer Mor és fiánál, Andrassy-tér. 5795

Egy ügyes fiú

kifutónak nyomdánkban felvételük.

Nyomdász-tanulónak

felvétetik két fiú, kik a 14. évet beöltöztek és legalább 8 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Lapkiterelő pár felvétetik.

Cím a kiadóhivatalban.

Gyógyászat.

Hetecit.

A legártalmatlanabb arcszépítő és finomító. Izzadó, fényes, zsíros, atkás (mitesszeres) arcot naponta néhány-szor szükséges, gyapotrát öntött folyadékkal megtöröljük. Az arc rögtön csodás szép lesz. mintha valami mesés lehalet finomsága harmattal volna bevonva. Az atkák pár nap alatt elmúlnak. Ára 1 korona. Dr. Földes és Hehs piperesszappán és vegyszeti gyára Aradon. Füz mellett ne használjuk. 12

Ingatlan.

Eladó ház

új, 10 évig adómentes. Borona-utca 49/b. szám. 5822

Üzletek.

Andrássy tér 8.

száma házbán egy kisebb üzlethelyiség azonnalra kiadó. Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalában, József főherceg-ut 22. szám.

Lakást keres.

Teljesen külön

(lépcsőházi) bejárata elegánsan burorozott utcai szobát villanyvilágítással, előszobával, lehetőleg két ágygyal, kerekek 15-ikére a Szabadság- vagy Andrassy-téren, vagy közvetlen közelében. Közvetítőt díjazok. Zöldi, Forray-utca 2., I., 9. Stern-ház. 5813

Kiadó lakás.

Főtéren levő

másodemeleti nagy utcai lakás azonnalra kiadó. Bővebbet Andrassy-tér 8. szám alatt, a házmesternél.

Vétel és eladás.

Keresett használt

férfi utibunda eladó. Cím a kiadóhivatalban. 5812

Fajnyulak

bécsi kék óriás, szürke belga óriás 8-8 hónaposak, kiállításon díjazott szülőtől, aladók. Szepesi, Törökhatást, pályaudvar. 5813

Új burorhitel

Butorok a legjobb kivitelben kaphatók, hitelképes egyéneknek kölcsön, és részletfizetésre szállítók Garai Károly bel. cég. Utörületében Aradon, Asztalos Sándor-utca 5. sz. 915

Tábori dobozok,

levelező-lapok, levelek és papírárak nagyban és kicsinyben jutányos áron kaphatók Pichler Sándor papírkereskedésében és könyvnyomdájában Arad, Szabadság-tér 1. Telefon 308. 601

Használt csomagolópapíros

megvételre kerestetik. Cím a kiadóhivatalban. 7391

Egy alig használt egyenáramú

3 1/2 lóerős motor eladó. Bővebbet az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Különféle.

Legtökéletesebb

otrompító a Chom-szörp fél és egész kilos üvegekben, ára különként 8 korona. Kredeti szépekégyi friss gyümölcsből készült hegyi málnaszörp fél és egész kilos üvegekben, különként 3.80 korona Földes gyógyszerár, Beh- gyógyszerár. 12

Apróhirdetések

az „Aradi Közlöny” részére felvételnek a Messenger-boy irodában, Deák Ferenc-utca 8. Ugyanitt kapható az „Aradi Közlöny.”

Ujságmaculatura eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

747—1916. g. sz.

Árlejtségi hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági ezéke a gyermekkórház részére 1917. évben szükséges marhahús, borjúhús és sertéshús iránt folyó év november hó 18-án d. e. 10 órakor árlejtsést tart.

Bánatpénzül leteendő 100 korana készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árlejtsésen csak írásbeli ajánlatokkal lehet résztvenni.

Az írásbeli ajánlatok lezárta az árlejtsés megtartása előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a Bánatpénz mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtségi feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtségi feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árlejtsést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági ezékének 1916. évi okt. hó 30-án tartott üléséből.

A gazdasági ezék.

5894—1916. kig. szám.

Lippa nagyközség előljárósága.

Árverési hirdetmény.

Alulírott községi előljáróság ezennel közhírré teszi, hogy Lippa nagyközség tulajdonát képező „Magyar Király” szállodai épületét a Lippán 1916. évi december hó 4-ik napján d. e. 10 órakor a Lippa község ház tanácsstermében tartandó nyilvános szóbeli árverésen 1917. évi január hó 1-én kezdődő 6-évi idő artamra bérbe fogja adni.

A részletes árverési feltételek a községi főjegyzői irodában a hivatalos órák alatt betekinthezők és érdeklődőknek megtekintésre meg is küldetnek.

Az épület vendéglői használatra kiválóan alkalmas, és ezen üzlet a jelenlegi katonai beszállásolás következtében jó forgalmúnak ígérkezik.

Lippa, 1916. november hó 4.

5817

Burger,
főegyző.

Máhr Rezső,
bíró.

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo” folyadék és „Peppo” hintőpor segítségével.

Szárit! . . . Szagtalanít!!

Peppo folyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.
Peppo hintőpor . . . 1 kor. — fill.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

Is három nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLIN használatával. Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázzon kell az ANAGALLIN szóra. Ára használati utasítással 1 korona.

Gyöngyfehér fogakat

nyerünk a Doré fogpaszta használatával. Nem habzik! A szájüreget deszficiálja, utóíze igen kellemes. Ára egy porcelán-malencának 80 fillér.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedüli nagy raktára:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Andrassy-tér 22. sz. (Mezeyhásza utcában.)